

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Den økonomiske (u)tryggheten har stabilisert seg

SIFOs økonomiske trygghetsbarometer 2024

Krisztina Gyüre og Markus Lynum

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

SIFO-RAPPORT 9-2024

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Postboks 4 St. Olavs plass

0130 Oslo

sifo@oslomet.no

www.oslomet.no/om/sifo

Forsidefoto: Timon Studler/unsplash

SIFO utgir:

Rapporter som er kvalitetssikret og godkjent av SIFO ved instituttdirektør/forskningsleder

Notater som er godkjent av prosjektleder

Tittel: Den økonomiske (u)tryggheten har stabilisert seg. SIFOs økonomiske trygghetsbarometer 2024.

Forfatter(e): Krisztina Gyüre og Markus Lynum

Antall sider: 28

Dato: Desember 2024

SIFO-rapport: 9-2024

ISBN: 978-82-7063-578-8

Prosjektnummer: 203331

Finansiert av: Barne- og familiedepartementet (BFD)

Sammendrag

Generelt ser vi ingen endring i husholdenes økonomiske trygghet i september 2024 sammenlignet med august 2023. Den økonomiske tryggheten er imidlertid mye lavere enn i juni 2021, før prisstigningen startet. Hjelpetiltakene ser ut til å begynne å virke for hushold på det laveste trygghetsnivået. I september 2024 er det en lavere andel økonomisk utrygge blant hushold hvor ingen er i fulltidsarbeid, leietakere, pensjonister og mottakere av uføretrygd sammenlignet med august 2023.

Summary

Overall, there is no change in households' financial well-being between August 2023 and September 2024. However, it remains significantly lower than in June 2021, prior to the onset of rising prices. Targeted measures seem to have positive effect for households at the lowest level of financial well-being. The proportion of financially insecure households has declined among households where no one is in full-time employment, tenants, pensioners, and recipients of disability benefits.

Stikkord

Økonomisk trygghet, prisvekst, hjelpetiltak

Keywords

Financial well-being, inflation, targeted measures

Forord

Dette er den femte hovedrapporten om dyrtiden i Norge, og et produkt fra SIFOs pågående overvåking av prisstigningens konsekvenser for norske hushold.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO og forfatterne vil takke Verian for gode innspill til spørreskjemaet og den praktiske gjennomføringen av surveyen. Vi vil spesielt takke seniorforsker Christian Poppe for verdifulle kommentarer og innspill til hele rapporten.

Kvalitetskontrollen av rapporten ble gjort av forskningsleder Silje E. Skuland.

Oslo, desember 2024

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Sammendrag	5
Summary	6
1. Introduksjon	7
1.1. Prisveksten i Norge.....	8
1.2. Statlige tiltak mellom august 2023 og september 2024	10
1.3. Problemstillinger og rapportens oppbygging	11
2. SIFOs økonomiske trygghetsbarometer	12
2.1. Trygghetsbarometeret 2024	12
2.2. Små endringer i trygghetsindikatorene mellom 2023 og 2024.....	13
2.3. Små endringer i gjennomsnittlig trygghet	15
3. Tilvekst av hushold til de to laveste trygghetsnivåene2021—2024	17
3.1. Grupper med lav økonomisk trygghet	17
4. Virker velferdsstatens tiltak?	20
4.1. Stønadsmottakere.....	21
4.2. Barnefamilier.....	22
4.3. Pensjonisthushold.....	23
4.4. Vedvarende økonomisk utrygghet for sårbare grupper.....	24
5. Konklusjoner	25
Referanser	27
Vedlegg 1 SIFOs trygghetsbarometer. Metode	29
Vedlegg 2 Datainnsamlingen i september 2024	32

Tabeller

Tabell 1-1 Oversikt over statlige tiltak mot sårbare grupper som er innført i 2023/2024.....	10
Tabell 2-1 Endringer i fordelingen på indikatorene som inngår i trygghetsbarometeret. Hushold. 2021 - 2024. Prosent.	14
Tabell 3-1 Endringer i andelen økonomiske utrygge hushold (sammenslåtte tall for «sliterne» og «ille ute») i utvalgte grupper. Hushold. 2020/21, 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring).	18
Tabell 4-1 Endringer i andelen hushold som mottar trygdeoverføringer (100 prosent uføretrygd, gradert uføretrygd og arbeidsavklaringspenger) på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute'). Hushold1. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring).....	21
Tabell 4-2 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute') blant forskjellige husholdstyper. Hushold. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring).....	22
Tabell 4-3 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute') blant forskjellige pensjonisthushold (pensjonisthushold samlet og minstepensjonister). Hushold. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring).	23

Figurer

Figur 1-1 Data fra «03013: Konsumprisindeks», av SSB, med referansepunkt i 2021 (2021=100).....	8
Figur 1-2 Endringer i styringsrenter. Januar 2023- september 2024.....	9
Figur 2-1 Økonomisk trygghet. Dimensjoner og indikatorer.....	12
Figur 2-2 Økonomisk trygghet 2021-2024. Hushold. Prosent	12
Figur 2-3 Endring i trygghetsskalaen for ulike grupper (per fem prosentiler) i perioden 2021-2024. Hushold. Indeks-poeng. N: 1938 (2021), 4200 (2022), 3530 (august 2023), 4166 (september 2024)....	15

Sammendrag

I denne rapporten måler vi økonomisk trygghet i september 2024 ved hjelp av SIFOs trygghetsbarometer. Barometeret er en indeks som varierer mellom 0 til 100, og som gir oss et grunnlag for å gruppere de norske husholdene i fire nivåer. I 2024 befinner 17 prosent av de norske husholdene seg på de to laveste trygghetsnivåene: *'ille ute'* (6 %) og *'sliterne'* (11 %). Dette er to og en halv ganger så mange som i juni 2021 før prisene begynte å stige i Norge. Videre ligger andelen *'utsatte'* stabilt rundt en tredjedel (33 %), mens andelen helt *'trygge'* hushold er 50 prosent (mot 65 % i 2021). I absolutte tall har vi i nå i overkant av 157.000 hushold som er *'ille ute'* og nesten 288.000 i gruppen *'sliterne'*. På de to øverste trygghetsnivåene, hvor den økonomiske situasjonen er betydelig bedre, har vi omtrent 864.000 *'utsatte'* og like i underkant av 1.309.000 økonomisk *'trygge'* hushold.

Den økonomiske tryggheten har ikke endret seg siden august 2023

Generelt ser vi ingen endring i husholdenes økonomiske trygghet i september 2024 sammenlignet med august 2023. Med andre ord ser den økonomiske tryggheten ut til å ha stabilisert seg.

Den økonomiske tryggheten har stabilisert seg på et nivå som er mye lavere enn i juni 2021, før prisstigningen startet

Den økonomiske tryggheten har stabilisert seg på et nivå som er likt det vi målte i august 2023, men som er betydelig lavere enn i juni 2021. Sammenlignet med juni 2021 er den økonomiske tryggheten lavere for alle hushold i september 2024, og fallet i økonomisk trygghet har vært klart størst blant de som sto svakest fra før. Dette tyder på at de fleste ikke har gjenvunnet samme økonomiske tryggheten som de hadde i 2021, før den kraftige prisveksten startet.

Hjelpetiltakene ser ut til å begynne å virke for hushold som er *'ille ute'*

Sammenlignet med august 2023 ser vi ingen endring i nivået av den økonomiske tryggheten for hushold som er *'ille ute'*. Dette kan tyde på at det er svært utfordrende å forbedre situasjonen for de mest utsatte, spesielt for dem som har vært i en sårbar situasjon over lengre tid. Likevel tolker vi stabiliseringen som et tegn på at hjelpetiltakene begynner å virke, ved å dempe effekten av den kraftige prisveksten for hushold på det laveste trygghetsnivået. Samtidig er det bekymringsfullt at mange *'sliterne'* og *'utsatte'* hushold skårer dårligere på trygghetsskalaen over tid.

Lavere andel økonomisk utrygge blant hushold hvor ingen er i fulltidsarbeid og blant leietakere, pensjonister og mottakere av uføretrygd

Når vi ser på ulike kjennetegn ved hushold, finner vi få endringer i andelene som befinner seg i en økonomisk utrygg situasjon (*'ille ute'* og *'slitere'*) sammenlignet med august 2023. To grupper skiller seg ut: hushold hvor ingen foresatte er i fulltidsarbeid, og leietakere, der andelen økonomisk utrygge har gått betydelig ned. Samtidig er den økonomiske trygghetssituasjonen for alle hushold – uavhengig av alder, inntekt, arbeidsmarkedstilknytning og eie-/leieforhold – fortsatt dårligere i september 2024 enn i juni 2021, da andelene på de to laveste trygghetsnivåene var betydelig lavere. Blant målgruppene for statlige hjelpetiltak har andelen som befinner seg i en økonomisk utrygg situasjon, gått ned blant pensjonisthushold og hushold som mottar 100 prosent uføretrygd. Hjelpetiltakene ser ikke ut til å ha en målbar effekt for enslige og par med barn.

Summary

Using survey data, we assess the financial well-being of Norwegian households on an index scale ranging from 0 to 100. This scale enables the categorization of the households into four levels of financial well-being. In 2024, 17 percent of Norwegian households are at the two lowest levels: 'in serious difficulties' (6 %) and 'struggling' (11 %). Today's level is two and a half times higher than in June 2021, before prices began to rise in Norway. Furthermore, the proportion of households categorized as 'exposed' has remained stable at approximately one-third (33 %), while the proportion of households categorized as financially 'secure' has declined to 50 percent (from 65 % in 2021). In absolute terms, over 157,000 households are 'in serious difficulties' and nearly 288,000 are 'struggling'. At the two highest levels of financial well-being, where the situation is significantly better, there are approximately 864,000 'exposed' and just under 1,309,000 financially 'secure' households.

Financial well-being has not changed since August 2023

Overall, there is no change in households' financial well-being between August 2023 and September 2024. In other words, financial well-being appears to have reached a stable level.

Financial well-being has stabilized at a much lower level than in June 2021

Financial well-being has stabilized at a level comparable to August 2023, but remains significantly lower than in June 2021, prior to the onset of rising prices. Compared to June 2021, financial well-being today is lower for all households, with the largest decline among those who have been already in a vulnerable financial situation. The findings indicate that most households have not regained the level of financial well-being they had before the onset of inflation.

Targeted measures seem to have positive effect for households 'in serious difficulties'

Compared to August 2023, there has been no change in the level of financial well-being for households that are 'in serious difficulties.' This suggests that improving the circumstances of the most vulnerable households, particularly those in long-term precarious situations, is highly challenging. However, we interpret the stabilization of these households' financial well-being as a sign that targeted measures are starting to have a positive impact, helping to mitigate the effects of price increases for households at the lowest level of financial well-being. Nevertheless, it is concerning that many 'struggling' and 'exposed' households show a decline in their well-being index scores over time.

Lower proportion of financially insecure among households where no one is in full-time employment and among tenants, pensioners, and recipients of disability benefits

An analysis of household characteristics shows minimal changes in the proportion of households classified as financially insecure ('in serious difficulties' and 'struggling') compared to August 2023. However, two groups stand out: households where no guardians are in full-time employment, and tenants, both of which have experienced a significant decrease in the proportion of financially insecure households. Despite these improvements, the financial well-being for all households – regardless of age, income level, labor market participation, and housing arrangements – is worse in September 2024 than in June 2021, when the proportions at the two lowest well-being levels were significantly lower. Among the policy target groups, like pensioner households and households receiving full disability benefits, the proportion in a financially insecure situation has decreased. However, the targeted measures do not seem to have improved financial well-being for single parents and couples with children.

1. Introduksjon

Perioden fra 2021 til 2024 har vært preget av betydelige økonomiske utfordringer, inkludert kraftig inflasjon, renteøkninger og en svak kronekurs. Disse påvirker økonomien til hver enkelt av oss. I lys av dette er det svært avgjørende å følge med på hvordan prisveksten påvirker økonomisk trygghet. Dette gjør vi ved hjelp av et barometer for økonomisk trygghet, som måler både nåværende og fremtidig betalingsevne i befolkningen.

Dette er den femte hovedrapporten som handler om hvordan prisveksten påvirker økonomisk trygghet i Norge. Konklusjonen i trygghetsrapporten fra 2023 er at «det er ikke over enda» (Poppe & Kempson, 2023). Selv om prisstigningen var på vei ned og styringsrentene antakeligvis har nådd sitt høyeste nivå i løpet av 2023, er det rimelig å forvente at mange hushold vil fortsatt måtte håndtere konsekvensene av prisveksten og renteoppgangen i årene som kommer. Økte levekostnader og høye låneutgifter har svekket mange husholds kjøpekraft betydelig, spesielt blant økonomisk sårbare grupper, som lavinntektsfamilier og trygdemottakere. For disse sårbare gruppene blir veien mot økonomisk trygghet enda vanskeligere enn for resten av befolkningen.

Den kraftige prisveksten i Norge begynte sensommeren/høsten 2021. Håpet om en snarlig tilbakevending til normale tilstander etter koronakrisen ble dempet av en kraftig økning i drivstoff- og strømpriser, drevet av ubalanse i det europeiske energimarkedet. Våren 2022 ble situasjonen ytterligere forverret da Russland invaderte Ukraina. Denne konflikten forsterket energikrisen og presset strøm- og drivstoffprisene enda høyere. Krigen bidro også til økte matvarepriser, mens koronakrisens ettervirkninger i Asia utløste en transportkrise i verdenshandelen, som igjen førte til prisvekst på en rekke andre varer. Krigen i Ukraina nå gått inn i sitt tredje år.

I likhet med andre land, har Norges Bank forsøkt å dempe prisveksten og stabilisere norsk økonomi ved å øke styringsrenten. I 2023 har Norges Bank hevet styringsrenten seks ganger (Norges Bank, 2024). Dette har ført til økte boutgifter for låntakerne. Renteoppgangen har også påvirket prisene i leiemarkedet og slik sett bidratt til at boutgiftene også har økt for leietakerhusholdene.

Utslaget av prisveksten for året 2022 viste seg å være stort, og vi så en tydelig nedgang på trygghetsbarometeret. For første gang falt andelen hushold som regnes som helt 'trygge', til under 50 prosent. Samtidig doblet andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene seg, fra 8 til 16 prosent (Poppe & Kempson, 2022b). I de påfølgende to målingene i mars og august 2023 har vi registrert små forskjeller sammenlignet med 2022. Hovedbildet er at de høye andelenene på de to laveste trygghetsnivåene har bitt seg fast og at de som har aller lavest økonomisk trygghet har fått det noe verre mellom august 2022 og august 2023 (Poppe & Kempson, 2023). Tidligere trygghetsrapporter har også belyst andre negative konsekvenser av den kraftige prisveksten, i form av betalingsproblemer og dårlig tilgang på mat (Poppe & Kempson, 2022a, 2022b; Poppe & Kempson, 2023).

Denne rapporten bygger på data fra en ny, landsdekkende spørreskjemaundersøkelse som ble gjennomført i september 2024 for å kartlegge økonomisk trygghet i Norge. Sammen med de tidligere trygghetsrapportene (Kempson & Poppe, 2018b; Poppe & Kempson, 2022a, 2022b; Poppe & Kempson, 2023) har vi nå et solid grunnlag for å kunne sammenligne fordelingen av økonomisk trygghet over tid.

Siden desember 2021 har den norske staten iverksatt en rekke tiltak for å dempe de negative konsekvensene av prisveksten. Noen av tiltakene har vært generelle, så som strømstøtten til alle hushold og heving av grunnbeløpet, mens andre har vært målrettet mot økonomisk sårbare grupper, inkludert trygdemottakere, minstepensjonister, enslige forsørgere og barnefamilier. Det er derfor viktig å studere om disse tiltakene har ønsket effekt. I likhet med 2022 og 2023 er det i 2024 fortsatt

avgjørende å overvåke om det er noen grupper som rammes kritisk av prisutviklingen til tross for målrettede tiltak.

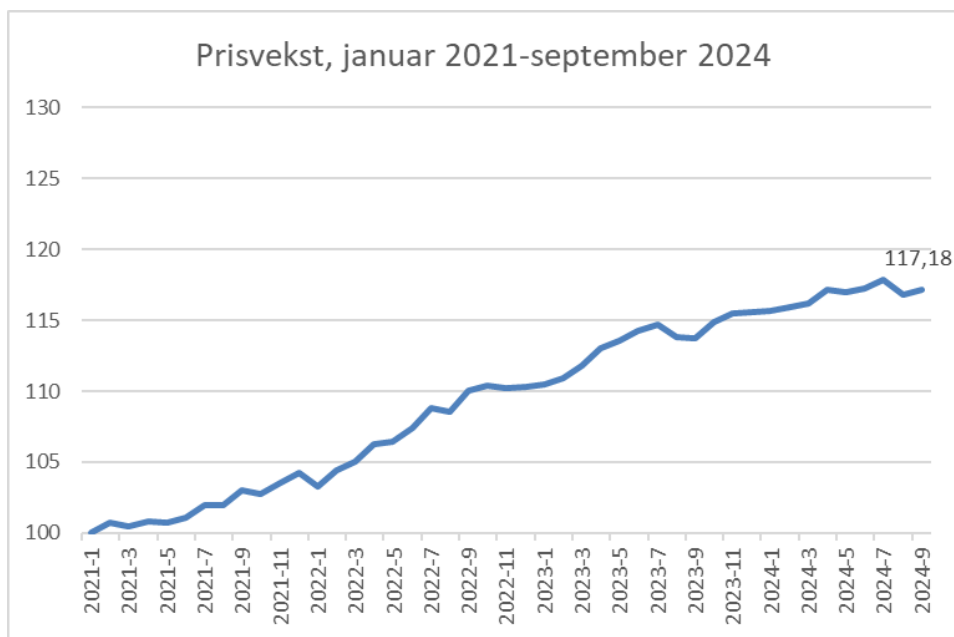
Denne rapporten presenterer resultatene fra prosjektet *SIFOs trygghetsbarometer*, som er finansiert av Barne- og familiedepartementet.

1.1. Prisveksten i Norge

Fra slutten av 2021 og gjennom 2022 og 2023 har Norge, i likhet med mange andre land, opplevd en betydelig prisvekst. Denne utviklingen har ført til en markant økning i husholdenes levekostnader. Norske familier må nå betale mer for nødvendige varer og tjenester, samtidig som inntektene deres ikke har holdt tritt med prisveksten.

Figur 1-1 viser at den totale prisveksten mellom januar 2021 og september 2024. For å gjøre prisene sammenlignbare mellom disse tidspunktene, er januar 2021 satt som referansepunkt med en indeksverdi på 100. Den blå kurven i figuren viser en jevn økning gjennom hele perioden, og den når en verdi på 117 i september 2024. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig prisvekst på 17 prosent i løpet av perioden. Med utgangspunkt i konsumprisindeksen vil det bety at en vare som kostet 100 norske kroner i januar 2021 vil koste omtrent 117 norske kroner i september 2024. Vi ser også at prisveksten har gått ned fra januar 2024. Det betyr ikke at prisveksten har opphørt, men at det skjer et langsommere tempo enn tidligere.

For at husholdenes kjøpekraft blir uendret eller styrket, må reallønnsveksten være like høy eller høyere enn den generelle prisveksten. Det betyr at én som hadde en timelønn på 300 norske kroner i januar 2021, bør ha fått en timelønn på 351 norske kroner eller mer i september 2024 for å ikke få redusert kjøpekraften.

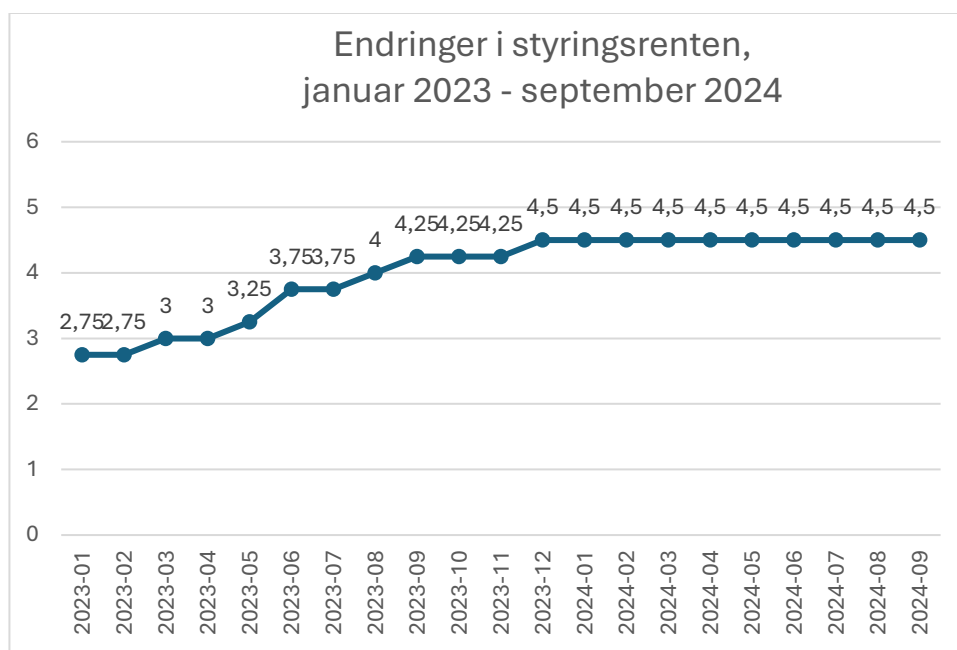
Figur 1-1 Data fra «03013: Konsumprisindeks», av SSB (2024b), med referansepunkt i 2021 (2021=100). Januar 2021-september 2024

Reallønnsveksten mellom 2021 og 2023 har imidlertid vært lavere enn den generelle prisveksten. Ifølge SSB har det knapt vært reallønnsvekst i Norge fra 2015 til 2023. For eksempel steg prisene med 5,5 prosent i 2023, mens den nominelle lønnsveksten var 5,2 prosent (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2024c). Dette har medført en reduksjon i reallønna og husholdenes kjøpekraft. Etter flere år uten

reallønnsvekst forventes det en oppgang i 2024. SSB (2024c) anslår at reallønna vil stige med 1,5 prosent i gjennomsnitt for årene 2024-2027.

Det er betydelig variasjon rundt den generelle prisveksten mellom 2021 og 2024. Den viktigste driveren bak den generelle prisveksten var prisstigningen på livsnødvendigheter som mat og boutgifter. SIFOs referansebudsjett viser at utgifter til mat og drikke for en familie med to voksne og to barn har økt med 33 prosent i perioden fra august 2021 til august 2024 (Ansteensen & Alecu, 2024). Til sammenligning var den generelle prisveksten i samme periode på 14,9 prosent, ifølge SSBs (2024b) konsumprisindeks.

Boutgiftene har blant annet økt som følge av rentehevingene som ble innført for å dempe inflasjonen. Figur 1-2 viser at Norges Bank økte styringsrenten til sammen seks ganger i 2023, og siden desember 2023 har styringsrenten ligget stabilt på 4,5 prosent (Norges Bank, 2024). Som følge av dette har for eksempel den flytende renta på nye boliglån økt fra 4,17 prosent i januar 2023 til 5,57 i desember 2023 (Tveita, 2023). Å leie bolig i Norge er også blitt betydelig dyrere. For eksempel var husleien 4,1 prosent dyrere i oktober 2024 enn et år tidligere (Ogre & Ekeseth, 2024). Prisøkningen på de mest nødvendige varene som mat, drikke og boutgifter rammer hushold med lave inntekter hardest. Om og når styringsrenten kan gå ned, avhenger av blant annet utviklingen av kronekursen.

Figur 1-2 Endringer i styringsrenter. Januar 2023- september 2024

I tillegg har den norske kronekursen svekket seg vesentlig de siste årene. Mellom utgangen av 2019 og 2023 har den norske kronen svekket seg med over 10 prosent mot euro og dollar (Lekve & Skretting, 2024). Den svake kronekursen har ført til høyere priser på importerte varer, noe som er en ytterligere belastning på husholdenes økonomi.

I perioden mellom 2023 til 2024, som denne rapporten fokuserer på, var det fortsatt prisøkningen på matvarer og boutgifter som bidro til å holde prisveksten oppe i Norge, mens utviklingen i strømprisene bidro til å dempe prisveksten (Sandstå, 2024).

1.2. Statlige tiltak mellom august 2023 og september 2024

Statsbudsjettet for 2024 (regjeringen.no, 2023a) foreslår en rekke tiltak for å lette det økonomiske presset på norske hushold. Disse statlige tiltakene kan ha en betydning for norske husholds økonomiske trygghet i 2024. Noen av disse tiltakene er allmenne, så som å heve grunnbeløpet i folketrygden (G) og videreføre strømstøtneordningen, mens andre tiltak er rettet mot økonomisk sårbare hushold som kan være rammet hardest av prisveksten. Slike hushold er pensjonister, mottakere av ulike trygdeordninger, sosialhjelp og bostøtte samt barnefamilier og enslige forsørgere. Mange tiltak som statsbudsjettet for 2024 foreslår er videreføring av tiltak som ble iverksatt i 2023, og som er beskrevet i en tidligere trygghetsanalyse (Poppe & Kempson, 2023). En oversikt over målrettede statlige tiltak som ble innført eller videreført i 2023 finner vi i *tabell 1-1*.

Tabell 1-1 Oversikt over statlige tiltak mot sårbare grupper som er innført i 2023/2024

Målgruppe	Tiltak
Pensjonister	Alderspensjoner ble økt med 8,5 prosent i mai 2023, og med 2,76 prosent i mai 2024. Også satsene for minstepensjon økte fra 1. mai 2024.
Trygdemottakere (AAP, uføretrygd)	I mai 2023 fikk mottakere av AAP og uføretrygd økt ytelsene sine med 6,41 prosent, og med 4,56 prosent i mai 2024.
Sosialhjelpsmottakere	De statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp ble økt med 10 prosent fra 1. juli 2023 og økningen skal videreføres for 2024.
Bostøttmottakere	Økte satser for bostøtte og strømstøtte for bostøttmottakere fra desember 2021 til mars 2024. Fra april 2024 gjelder imidlertid de vanlige bostøttesatsene og ekstra strømstøtten faller bort for bostøttmottakere.
Enslige forsørgere	Økt utvidet barnetrygd og småbarnstillegg
Barnefamilier	I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble barnetrygden for barn over seks år økt med 200 kroner per måned, og dette nivået videreføres i 2024. Maksimalprisen i barnehage reduseres til 2 000 kroner fra 1. august 2024.

På grunn av den høye prisveksten ble grunnbeløpet i folketrygden hevet med hele 6,41 prosent i mai 2023. Dette var en kraftig økning, og oversteg den generelle prisveksten. Grunnbeløpet danner utgangspunktet for beregning av pensjonene og NAV sine trygdeytelser. Alderspensjonene ble oppjustert med hele 8,5 prosent, mens mottakere av arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd fikk økt ytelsene sine med 6,41 prosent fra 1. mai 2023 (regjeringen.no, 2023b). På grunn av den relativt høye økingen i pensjoner og trygdeytelser i 2023 ble økingen i disse ytelsene noe lavere i 2024 (regjeringen.no, 2024b). Alderspensjonene øker med 2,76 prosent fra 1. mai 2024, mens årlig økning blir 4,58 prosent. Trygdeytelsene øker med 4,56 prosent fra samme dato, som tilsvarer en årlig økning på 5,15 prosent (NAV, 2024). Satsene for minstepensjon ble økt både i trygdeoppgjøret i 2023 og

2024. For eksempel fikk pensjonister med laveste sats en økning på 14.776 kroner fra 1 mai 2023 og 5.183 kroner fra 1. mai 2024 (regjeringen.no, 2023b, 2024b).

I statsbudsjettet for 2024 ble både sosialhjelpssatsene og bostøtten økt for å lette byrdene ved prisveksten. Fra 1. juli 2023 ble statens veiledende satser for økonomisk sosialhjelp økt med 10 prosent. For 2024 er økningen videreført, og satsene blir ytterligere økt i tråd med anslått prisvekst. For å kompensere økte boutgifter for hushold med lave inntekter ble satsene for bostøtte økt og inntektsgrensen hevet fra desember 2021 til mars 2024. Det gjør at et større antall har fått bostøtte, og at flere har fått mer utbetalt. Fra desember 2021 til mars 2024 har Husbanken har også gitt ekstra strømstøtte til mottakere av bostøtte. Ekstra utbetalingene til bostøttemottakere var på 1 000 kroner per måned, med et tillegg på 150 kroner per person i husstanden utover den første. Fra april 2024 gjelder imidlertid de vanlige bostøttesatsene igjen og den ekstra strømstøtten er avviklet (Husbanken, 2024).

I 2023 ble barnetrygden styrket for å bedre økonomien til spesielt utsatte grupper, som enslige forsørgere. Fra 1. mars 2023 ble særfradraget for enslige forsørgere avviklet, men dette ble kompensert gjennom økningen i den utvidede barnetrygden og småbarnstillegget.

Fra 1. august 2024 ble det innført nye makspriser for en barnehageplass (regjeringen.no, 2024a), som kan ha en stor betydning for barnefamilier med små barn. Maksimalgrensen for foreldrebetaling ble redusert fra 3000 til 2000 kroner. Fra samme dato ble maksprisen redusert til 1500 kroner for de 189 mest spredtbygde kommunene. Reduserte barnehagepriser slår ut som en prisreduksjon i konsumprisindeksen for august 2024 (Sandstå, 2024), og kan forventes å ha en stor betydning for barnefamiliens økonomi, særlig for de med lave inntekter. Vi kan ikke måle effekten av dette tiltaket, fordi dataene i denne undersøkelsen ble samlet inn like etter at prisreduksjonen trådte i kraft 1. august 2024.

1.3. Problemstillinger og rapportens oppbygging

Den overordnede problemstillingen for prosjektet *SIFOs Trygghetsbarometer* i 2024 er: Hvordan påvirker prisstigningen det økonomiske trygghetsbildet for norske hushold? Vi undersøker denne problemstillingen gjennom to delproblemstillinger:

1. *Hvordan påvirker prisveksten fordelingen av økonomisk trygghet i Norge?*
2. *Virker velferdsstatens tiltak mot prisstigningen for økonomisk sårbare grupper?*

For å svare på problemstilling 1 undersøker vi hvordan fordelingen av trygghetsskårene har endret seg fra juni 2021 til september 2024 i kapittel 2. I kapittel 3 ser vi spesifikt på hvordan denne fordelingen har endret seg for de som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute').

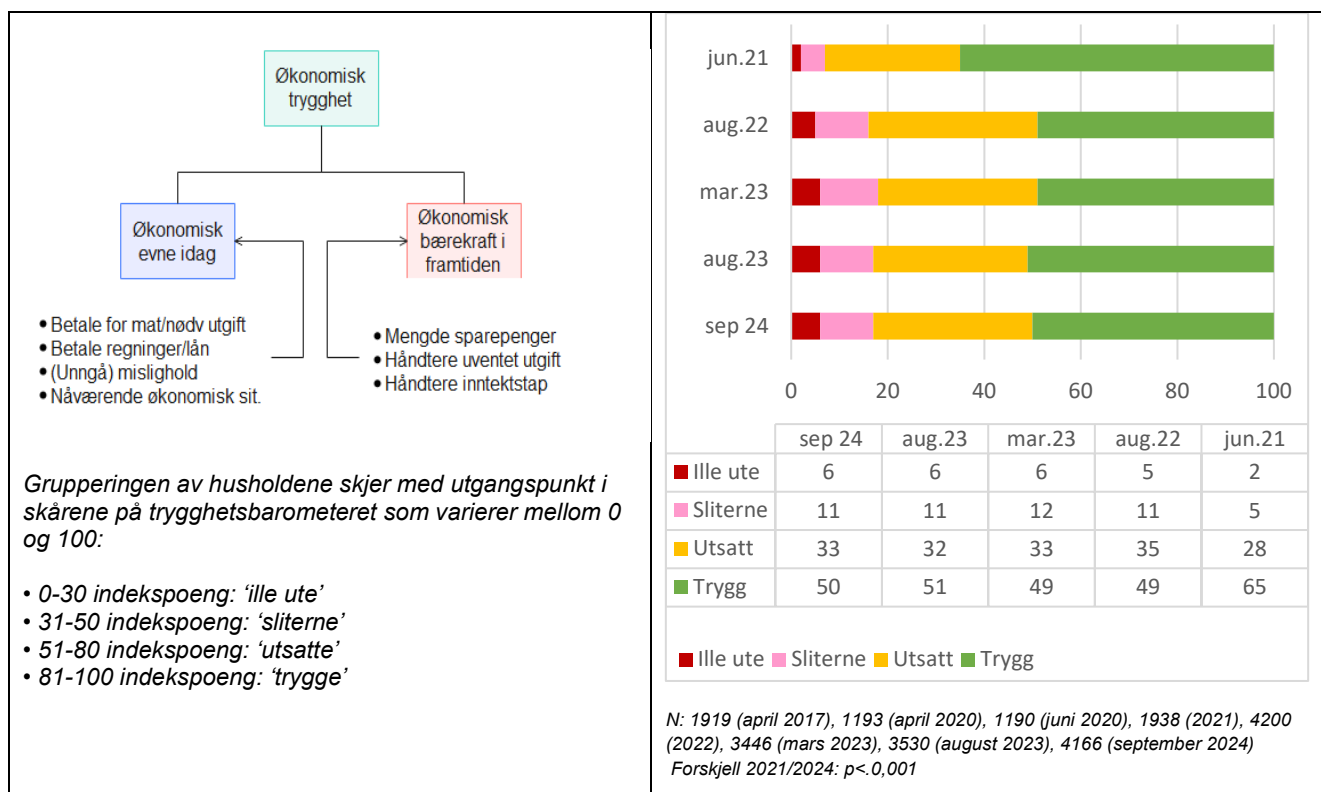
Vi belyser problemstilling 2 ved å rette oppmerksomheten mot målgruppene for statlige hjelpetiltak. Disse inkluderer pensjonister, mottakere av trygd, sosialhjelp, og bostøtte, samt enslige forsørgere og barnefamilier. Vi har ikke mulighet til å undersøke effekten av hjelpetiltakene direkte, da dette krever et annet forskningsdesign. Imidlertid vil en reduksjon i andelene på de laveste trygghetsnivåene indikere at tiltakene har ønsket effekt. Problemstilling 2 blir nærmere analysert i kapittel 4.

For å undersøke problemstilling 1 og 2 bruker vi data fra en landsdekkende spørreskjemaundersøkelse som ble gjennomført i september 2024 og vi trekker veksler på sammenlignbare data fra tilsvarende trygghetsanalyser i 2021, 2022, 2023 og 2024. For detaljer, se beskrivelsen av metoden i vedlegg 1.

2. SIFOs økonomiske trygghetsbarometer

I dette kapitlet undersøker vi problemstilling 1 som handler om hvordan prisveksten påvirker fordelingen av økonomisk trygghet i Norge, målt i september 2024. SIFO definerer økonomisk trygghet som et spørsmål om betalingsevne i nåtid og bærekraftig økonomi i fremtid. Mens økonomisk evne er et spørsmål om å ha penger nok til å betale for løpende utgifter i hverdagen og unngå betalingsproblemer, handler økonomisk bærekraft om å ha et godt økonomisk fundament til å håndtere uforutsette hendelser i fremtiden. Denne definisjonen av økonomisk trygghet er brukt i en rekke internasjonale og norske studier (Kempson & Poppe, 2018b; Netemeyer et al., 2017; Poppe & Kempson, 2023).

Som figur 2-1 viser, måler vi de to dimensjonene av økonomisk trygghet ved hjelp av sju indikatorer og på en skala fra 0 til 100. Indikatorene handler om evnen til å betale regninger og overholde forpliktelser, evnen til å betale for mat og andre nødvendige utgifter, mislighold av regninger eller lån, nåværende økonomisk situasjon, evnen til å spare penger, evnen til å håndtere uventet utgift og evnen til å håndtere inntektstap. Lave poengskår indikerer lav økonomisk trygghet, mens høye skår indikerer høy grad av økonomisk trygghet. Vi deler inn poengskårene i fire trygghetsnivåer: hushold som enten er 'ille ute', 'sliter', er 'utsatte' eller 'trygge' økonomisk. Fremgangsmåten for å lage trygghetsbarometeret er redegjort i Kempson et al. (2017). Vi har testet validiteten og reliabiliteten til påstandene som inngår i barometeret ved hjelp av henholdsvis Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test og Cronbach's alpha. Disse testene er rapportert i vedlegg 1.

Figur 2-1 Økonomisk trygghet. Dimensjoner og indikatorer

Figur 2-2 Økonomisk trygghet 2021-2024. Hushold. Prosent

2.1. Trygghetsbarometeret 2024

SIFO har målt økonomisk trygghet siden 2017 (Kempson et al., 2017). I figur 2-2 bruker vi 2021 som et referansepunkt fordi fordelingen av økonomisk i juni 2021 var tilnærmet identisk med fordelingen i april 2017. Juni 2021 fungerer også som et «nullpunkt», fordi koronakrisen var over, og den kraftige

prisstigningen begynte etter dette tidspunktet. Vi sammenligner data fra dette referansepunktet med målinger fra senere trygghetsanalyser for å tydeliggjøre utviklingen i økonomisk trygghet over tid.

I 2021 var andelene i de nederste trygghetsnivåene forholdsvis lave. Den kraftige prisstigningen fra og med 2021 - med høye drivstoffpriser og strømpriser, høyere boliglansrenter og økte matvarepriser - har ført til en rask og markant forverring av husholdenes økonomiske trygghet. I august 2022 registrerte vi en fordobling av andelen hushold på begge de to laveste trygghetsnivåene. For første gang kom andelen økonomisk 'trygge' hushold under 50 prosent. Se Poppe og Kempson (2022a, 2022b)

Fra august 2022 og inn i 2023 har den negative trenden på trygghetsbarometeret fortsatt. Målingen i mars 2023 viste at andelen på de laveste nivåene økte fra 16 til 18 prosent. Denne "lekkasjen" ned til lavere nivåer kom fra gruppen 'utsatte' hushold, som på dette tidspunktet utgjorde en tredjedel av alle hushold. Andelen helt 'trygge' lå stabilt på 49 prosent.

Målingene fra mars 2023 til august 2023 viser små endringer. Som vi ser i figur 2-2, har vi da til sammen 17 prosent på de to laveste trygghetsnivåene: 'ille ute' (6 %) og 'slitere' (11 %). Dette er to og en halv ganger så mange som i juni 2021. Videre ligger andelen 'utsatte' fortsatt rundt en tredjedel (32 %), mens andelen helt 'trygge' hushold så vidt er kommet over 50 prosent.

Målingen i september 2024 viser minimale endringer i forhold til august 2023. Det er ingen endringer i de to laveste trygghetsnivåene og det er én prosent 'lekkasje' fra de økonomisk 'trygge' ned til de økonomisk 'utsatte'. I absolutte tall snakker vi om at av landets 2.617.300 hushold, er i overkant av 157.000 hushold 'ille ute', mens rundt 288.000 befinner seg i gruppen 'slitere'. På de to øverste trygghetsnivåene, hvor den økonomiske situasjonen er betydelig bedre, har vi omtrent 864.000 'utsatte' og like i underkant av 1.309.000 økonomisk 'trygge' hushold.

Når vi sammenligner målingene mellom 2021 og 2024 i figur 2-2, ser vi at fordelingen av økonomisk trygghet har stabilisert seg på et nivå som er lik nivået vi målte i august 2023, men som er signifikant lavere enn i juni 2021. Med andre ord er det mange som ikke har gjenvunnet samme økonomiske tryggheten som de hadde i 2021 før den kraftige prisveksten startet.

2.2. Små endringer i trygghetsindikatorerne mellom 2023 og 2024

Tabell 2-1 viser fordelingen på de sju indikatorene som inngår i trygghetsbarometeret. Tabellen viser at de største utslagene av prisveksten kom i juni-august 2022. Da observerte vi tydelige forverringer på fem av sju indikatorer som inngår i trygghetsbarometeret, og en reduksjon av både den økonomiske evnen på måletidspunktet og den økonomiske bærekraften i tiden som kommer. Det ene unntaket er prosentfordelingen på sparepenger, som til tross for prisveksten holdt seg relativt konstant. Det andre unntaket er mislighold av regninger og låneforpliktelser, som i juni-august 2022 holdt seg på samme nivå som i juni 2021.

Tabell 2-1 Endringer i fordelingen på indikatorene som inngår i trygghetsbarometeret. Hushold. 2021 - 2024. Prosent. N: 1938 (2021), 4200 (2022), 3446 (mars 2023), 3530 (august 2023) og 4166 (september 2024) *

		Målepunkter					Test av endringer		
		jun.21	juni/aug 2022	mar.23	aug.23	sep.24	aug 2023 vs sept 2024	juni 2021 vs sept 2024	
Økonomisk evne i dag	Evne til å betale regninger og overholde forpliktelser	Et konstant problem	2	4	5	5	5		
		Vanskelig fra tid til annen	16	22	23	21	21	*	
		Betales uten problemer	82	74	72	75	74	***	
	Evne til å betale for mat og andre nødvendige utgifter	Svært dårlig/ganske dårlig	4	10	12	11	10	*	
		Bra/Ganske bra	87	75	74	77	76	***	
	Mislighold av minst én regning/ett lån	Ja	11	12	15	13	15		
	Nåværende økonomisk situasjon	Svært dårlig/dårlig	6	13	15	13	14	**	
		Svært bra/bra	69	56	56	59	58	***	
	Økonomisk evne i fremtiden	Sparepenger i antall månedsinntekter	Ingen	16	17	16	14	14	
			0-1 mnd	9	10	11	10	11	
1-3 mnd			19	18	18	20	19		
4-6 mnd			15	16	16	16	16		
7-12 mnd			14	12	13	14	12		
> 12 mnd			27	25	26	26	27	***	
Hvor mye av en uforventet utgift tilsvarende én måneds inntekt kan du dekke uten å måtte låne?		Ingen	7	11	11	11	11		
		Noe	22	27	25	22	25		
		Alt	71	62	64	67	64		
I hvor mange måneder kan dere dekke et inntektsfall på en tredjedel eller mer uten å måtte låne?		<1 mnd	7	12	13	13	14	**	
		1-3 mnd	21	26	24	22	24		
		4-6 mnd	11	11	12	12	12		
		7-12 mnd	11	11	11	11	10		
	> 13 mnd	50	39	38	42	40	***		

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001

Dette kan skyldes en forsinkelsesmekanisme og at det tar tid før belastningen blir så stor at man ikke lenger er i stand til å betale for seg og følgelig ender i betalingsvansker med én eller flere regningstyper (Poppe & Kempson, 2022a).

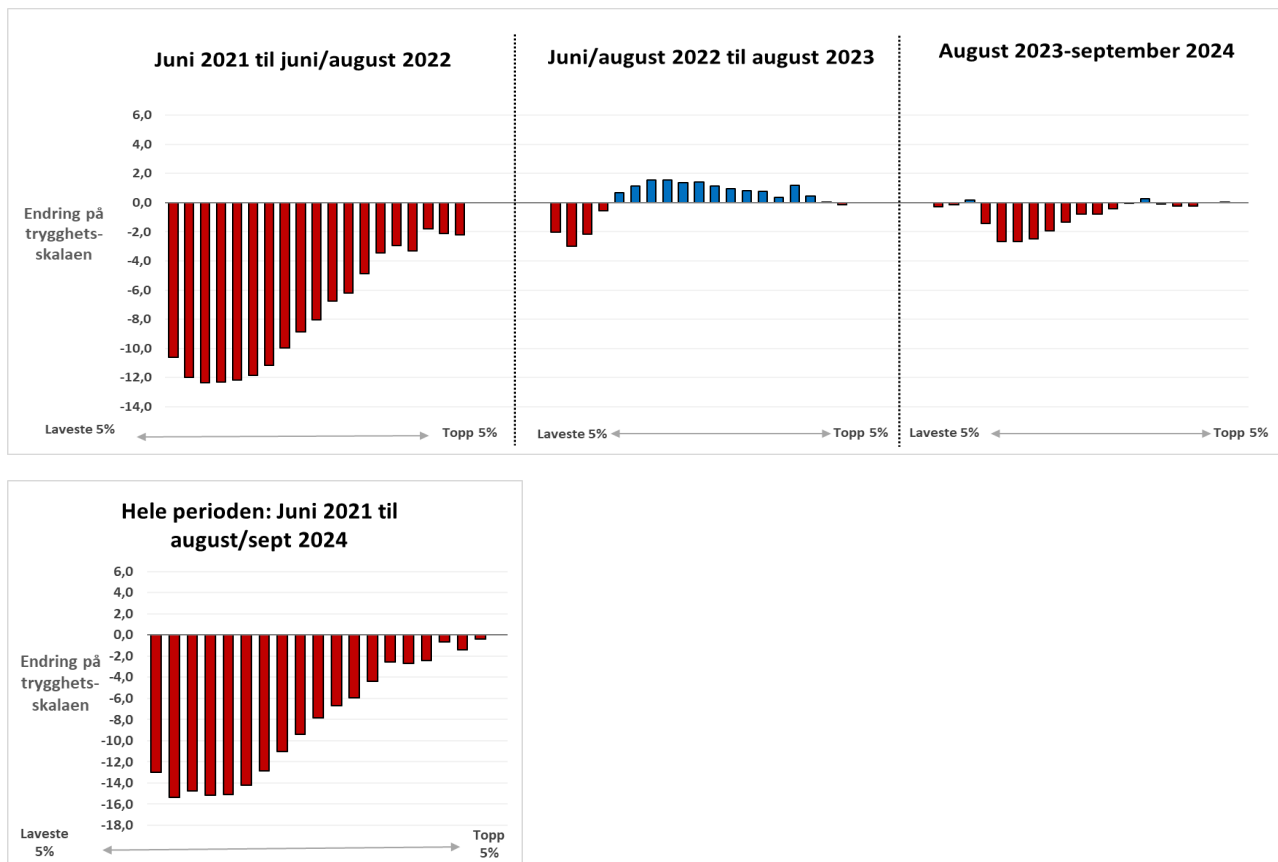
Perioden fra august 2022 til mars 2023 kjennetegnes av at de negative trendene fortsatte. Dette gjelder særlig den nåværende 'økonomisk evnen' som ble ytterligere redusert på alle fire indikatorer.

Fra mars til august 2023 ser utviklingen ut til å ha blitt noe reversert og har gått tilbake til nivået i 2022. Dette gjelder blant annet andelen hushold med sparepenger, som ser ut til å ha økt noe i løpet av sommer 2023, noe som kanskje har sammenheng med den skattefrie lønningen i juni. Det gjelder også andelen med betalingsvansker som nesten er tilbake til nivået i 2022.

Fra august 2023 til september 2024 ser vi ingen eller svært små og negative endringer i trygghetsindikatorerne. Vi ser at misligholdsindikatoren har økt fra 13 til 15 prosent og kommet opp på samme nivå som vi målte i mars 2023. Dessuten har andelen som har evne til å dekke et inntektsfall i bare inntil tre måneder økt fra 35 prosent (13 % pluss 22 %) til 38 prosent (14 % pluss 24%).

2.3. Små endringer i gjennomsnittlig trygghet

En annen måte å vurdere utviklingen av økonomisk trygghet på mellom juni 2021 og september 2024 er å se på hvordan gjennomsnittsskåren på trygghetsbarometeret har endret seg på ulike nivåer av økonomisk trygghet. *Figur 2-3* består av fire grafer, og de viser hvordan trygghetsskåren har endret seg på en ordnet rangering av hushold ut fra deres plassering i trygghetsbarometeret. Hver stolpe i grafene representerer fem prosent av norske hushold. De røde stolpene representerer en negativ endring over tid, og de blå stolpene representerer en positiv endring.

Figur 2-3 Endring i trygghetsskalaen for ulike grupper (per fem prosentiler) i perioden 2021-2024. Hushold. Indekspoeng. N: 1938 (2021), 4200 (2022), 3530 (august 2023), 4166 (september 2024)

I den første grafen ser vi at nesten samtlige hushold, bortsett fra de som i utgangspunktet lå aller høyest på trygghetsbarometeret, opplevde et betydelig fall i økonomisk trygghet fra juni 2021 til juni-august 2022. Reduksjonen er størst (inntil 12 poeng på trygghetsskalaen) blant de som hadde lavest økonomisk trygghet i 2021.

I den andre grafen ser vi at den negative utviklingen fortsatte inn i 2023 for de som hadde lavest trygghet i 2022. Dette omfatter de aller fleste i gruppene 'ille ute' og 'sliterne'. De blå stolpene i diagrammet representerer stort sett poengskåren til 'utsatte' hushold. De skårer litt høyere på trygghetsbarometeret i august 2023 sammenlignet med juni-august 2022.

I den tredje grafen ser vi at norske hushold opplevde enten ingen endring eller et moderat fall i økonomisk trygghet fra august 2023 til september 2024. For gruppen som er 'ille ute', og som mange statlige hjelpetiltak er rettet mot, ser vi ingen endring. Det er en dobbelthet i dette. På den ene siden er den økonomiske tryggheten ikke blitt bedre for denne gruppen, på den andre siden har den heller ikke forverret seg. Dette kan tyde på at tiltakene begynner å virke for de som er på det laveste trygghetsnivået. Videre ser vi i grafen at mange av 'sliterne' og 'utsatte' hushold fortsetter å falle nedover på trygghetsskalaen.

Den fjerde grafen (nederst) i figur 2-3 illustrerer virkningen av den høye prisveksten for norske hushold i hele treårsperioden fra juni 2021 til september 2024. Vi ser at fallet i økonomisk trygghet er markant for store deler av norske hushold, spesielt de som i utgangspunktet lå lavt på trygghetsbarometeret. Denne grafen synliggjør at den økonomiske tryggheten i 2024 er fortsatt langt unna situasjonen slik den var i 2021.

3. Tilvekst av hushold til de to laveste trygghetsnivåene 2021—2024

I dette kapitlet undersøker vi hvordan andelen hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene ('*sliterne*' og '*ille ute*') har endret seg gjennom 2021, 2023 og 2024. Dette innebærer en beskrivelse av hvordan sammensetningen av disse gruppene har endret seg i denne perioden.

Resultatene som presenteres i dette kapitlet er sammenslått og viser den totale andelen som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene ('*sliterne*' og '*ille ute*'). Kapitlet går gjennom brede grupper i samfunnet (alder, inntektsnivå, antall fulltidsansatte i husholdet og om man eier eller leier stedet man bor) og hvor stor andel av dem som er økonomisk utrygge. I kapittel fire blir det gjennomført et dypdykk i situasjonen til spesifikke grupper regjeringen har rettet velferdstiltak mot for å dempe påvirkningen prisstigningen i samfunnet har hatt på deres økonomiske trygghet.

Resultatene i dette kapitlet rapporteres i *tabell 3-1*, og viser at økningen i økonomisk utrygge hushold har stabilisert seg på et langt høyere nivå enn hva som var tilfellet i 2021. Dette er også hushold man kan anta er sårbare på boligmarkedet, og som har merket økt press på egen økonomi gjennom renteøkninger og prisvekst på leiemarkedet.

Med stabilisering sikter vi til at økningen i økonomisk utrygghet blant norske hushold som tok sted mellom 2021 og 2023 har vedvart inn i 2024. Dette tyder på et vedvarende økt press på hverdagsøkonomien til mange hushold, som følge av prisstigning i samfunnet og økte rentekostnader. Per 2024 er det få tegn som peker i retning av en reduksjon i andelen hushold som er økonomisk utrygge.

3.1. Grupper med lav økonomisk trygghet

I dette underkapitlet ser vi på aspekter ved sammensetningen av hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene ('*sliterne*' og '*ille ute*'). *Tabell 3-1* viser hvordan andelen av utvalgte grupper på disse nivåene har endret seg gjennom hele perioden fra 2021 til 2024, og gjennom de siste 12 månedene fra 2023 til 2024.

Tabell 3-1 Endringer i andelen økonomiske utrygge hushold (sammenslåtte tall for «sliterne» og «ille ute») i utvalgte grupper. Hushold. 2020/21, 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring)¹.

	Andel økonomisk utrygge hushold:			Endring:		Base (N)		
	2021	2023	2024	2023/2024	2021/2024	2021	2023	2024
Alle:	7	17	18	1	10***	1,938	3,530	4,166
Alder:								
Under 30	10	19.5	20.5	1	10.5***	298	519	659
30-39	10	21.5	21.5	0	10.5***	347	544	619
40-49	9	24	24	0	15***	312	509	428
50-59	7.5	18.5	20.5	2	13***	414	747	859
60-69	5	9	12	3	7***	256	521	577
70 +	2	6.5	6	-0.5	4***	311	609	724
Inntekt ²								
Under 400 000	20.5	38.5	38.5	0	18***	278	331	440
400 000 - 599 999	5.5	19	23	4	17.5***	343	488	604
600 000 - 799 999	9	14	16	2	5**	266	560	699
800 000 - 999 999	2	18	16.5	-1.5	14.5***	275	537	546
1 000 000 - 1 119 999	3.5	14	10.5	-3.5	7***	399	662	489
1 200 000 - 1 399 999	2.5	7.5	9.5	2	7***	144	343	414
1 400 000 eller mer	1	5	7	2	6***	136	323	536
Fulltidsansatte u/67 ³								
Ingen i husholdet	7	36	20	-16***	13***	437	646	1,597
Én i husholdet	7	16	19	3*	12***	375	1,155	1,316
To i husholdet	2.5	12	12	0	9.5***	596	1,103	1,226
Eie/leie ⁴								
Boligeiere	5	13	14.5	1.5	9.5***	1,451	3,029	3,514
Boligeiere m/boliglån	-	18	18	0	-	-	2,149	2,634
Boligeiere u/boliglån	-	6	4.5	-1.5	-	-	705	874
Leietakere	20	37	34.5	-3.5***	14***	454	458	590

1 *** p<.001; ** p<.01; * p<.05. t-test.

2 Inntekt: Husholdsinntekt før skatt basert på Verians paneldata. 2020/21-kroner, 2023-kroner og 2024-kroner.

3 Antall fulltidsansatte i arbeidsfør alder (under 67 år) i husholdet.

4 Vi kan ikke skille ut hushold med boliglån/rammelån i 2021, kun i 2023 og 2024. For denne sammenligningen inkluderes derfor boligeiere uavhengig av om de har boliglån/rammelån i en samlet kategori for 2021, 2023 og 2024, mens boligeierne med og uten boliglån/rammelån vises separat for 2023 og 2024.

Mellom 2023 og 2024 ser vi få signifikante økninger i andelen hushold som enten 'sliter' eller er 'ille ute' blant gruppene i tabell 3-1. Vi ser en positiv reduksjon i andelen hushold hvor ingen er i fulltidsarbeid på de to laveste trykknivåene i perioden mellom 2023 og 2024. Andelen hushold hvor ingen er i fulltidsarbeid som enten 'sliter' eller er 'ille ute' har gått ned med 16 prosentpoeng i denne perioden. Dette kan enten tyde på at denne gruppen har blitt hjulpet gjennom målrettet politikk eller at medlemmer av husholdet har gått opp i stillingsprosent eller lønn uten at de har gått over til fulltidsarbeid. Dette er en positiv utvikling for denne gruppen som nå befinner seg langt nærmere nivået som gjelder for hele Norge enn hva som var tilfellet i 2023. Samtidig er det viktig å understreke at

andelen hushold som 'sliter' eller er 'ille ute' er betydelig høyere enn det som var utgangsnivået i 2021. Økningen av andelen hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene som har tatt sted mellom 2021 og 2024 har vært betydelig for alle husholdene, uavhengig av antallet hovedpersoner som er i fulltidsarbeid.

I *tabell 3-1* ser vi og at andelene hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene har stabilisert seg på et høyt nivå for mange grupper i Norge, med få endringer å spore mellom 2023 og 2024. Mellom 2021 og 2024 har andelen hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene økt med 10 prosentpoeng, og vi ser ingen endringer for dette mellom 2023 og 2024. Endringen som har skjedd mellom 2021 og 2024 er signifikant for alle gruppene i *tabell 3-1*, og har ført med seg økt økonomisk utrygghet. Det er blant husholdene med lavest inntekt og blant leietakerne at andelen som 'sliter' eller er 'ille ute' er høyest.

Til slutt ser vi at andelen leietakere som enten 'sliter' eller er 'ille ute' har sunket med tre prosentpoeng mellom 2023 og 2024. Ettersom leieprisene nasjonalt har økt med ca. 4 prosent mellom 2023 og 2024 så kan denne reduksjonen i økonomisk utrygghet blant annet handle om økningen i bostøtte som har skjedd i samme periode. Vi har ikke tilstrekkelig med observasjoner fra hushold som mottar bostøtte i utvalget vårt til å si i hvilken grad dette er tilfellet. Selv om det har vært en reduksjon i andelen leietakerhushold som enten 'sliter' eller er 'ille ute' mellom 2023 og 2024, er andelen fortsatt betydelig høyere enn utgangsnivået for 2021. Leietakere er også en av gruppene i *tabell 3-1* hvor andelen hushold som 'sliter' og er 'ille ute' har økt mest siden 2021, og understreker at leietakere ofte er i en mer økonomisk sårbar posisjon enn befolkningen generelt.

Det er kun blant husholdene hvor én av partene er i fulltidsarbeid vi ser at andelen har økt med 3 prosentpoeng. Disse husholdene består av hushold med kun én fulltidsarbeidende hovedperson. Det vil si enheter med enten én hovedperson i fulltidsarbeid eller enheter med to hovedpersoner hvor én av dem jobber fulltid og den andre arbeider deltid eller har inntekt fra andre kilder (f.eks. studielån, overføringer). Det er vanskelig å si noe om hva som driver denne økningen annet enn at det tydeligvis er vanskelig å klare seg på én fulltids arbeidskontrakt i tider med langvarig prisvekst. Selv om økningen for denne gruppen mellom 2023 og 2024 ligger tett opp mot nivået vi ser for hele landet, er dette den eneste gruppen i *tabell 3-1* hvor andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene har økt mellom 2023 og 2024.

Vi ser ingen signifikante endringer i andelen boligeierhushold som enten 'sliter' eller er 'ille ute' mellom 2023 og 2024 og ser at økningen som fant sted imellom 2021 og 2023 har stabilisert seg. Den økte andelen selveierhushold som nå befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene har åpenbart sammenheng med at de økte rentenivåene i samfunnet. Styringsrenten har i perioden 2021 til 2024 økt fra 0.08 og opp til 4.5 prosent, noe som har ført til et økt økonomisk press på boligeiere som har boliglån/rammelån. Dette rammer spesielt hushold som i utgangspunktet hadde en høy gjeldsgrad (f.eks. nyetablerte og hushold med lave inntekter eller inntekter som ligger under landsgjennomsnittet og medianen).

4. Virker velferdsstatens tiltak?

I dette kapitlet undersøker vi problemstilling 2 som handler om i hvilken grad velferdsstatens tiltak mot prisstigningen virker for økonomisk sårbare grupper. Dette er et komplekst spørsmål å besvare, og undersøkelsen som denne rapporten bygger på er ikke rigget for å gjøre en effektevaluering av politiske tiltak. Det vi derimot har anledning til å belyse er endringer i hvor mange som 'sliter' og er 'ille ute' mellom 2023 og 2024. Endringer i andelen hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene vil ofte ha sammenheng med endringer i husholdenes økonomiske rammebetingelser – i dette tilfellet stønader eller tiltak.

Gruppene vi undersøker i dette kapitlet er følgende:

- Trygdemottakere
- Barnefamilier
- Pensjonisthushold

Disse gruppene er enten i en særskilt sårbar økonomisk posisjon i samfunnet eller grupper som velferdssamfunnet av andre grunner har et særskilt ansvar for. Blant de førstnevnte finner vi ulike grupper trygdemottakere og minstepensjonister, mens barnefamiliene er et godt eksempel på det sistnevnte.

I 2024 har den økonomiske bevilgningen til grunnbeløpsbaserte trygdeytelser blitt økt, samt satsene for sosialhjelp og bostøtte. I denne undersøkelsen har vi ikke mulighet til å kontrollere for hvorvidt en forbedring i tilværelsen til mottakere av forskjellige trygde- og velferdsoverføringer skyldes en spesifikk stønad eller kombinasjonen av to eller flere overføringer. Vi må nøye oss med å si at endringer på de to laveste trygghetsnivåene vil høyst sannsynlig ha sammenheng med de samlede politiske grepene som har blitt gjort i 2023/2024. Når det gjelder mottakere av sosialhjelp og bostøtte er vårt tallmateriale dessverre for lite til å vurdere utviklingen, men underlagsmaterialet kan tyde på at disse to gruppene ikke har blitt mer økonomisk trygge i 2024.

Når det kommer til barnefamilier så har det blitt innført politiske tiltak for å avlaste dem økonomisk i form av økt barnetrygd og gjennom reduserte kostnader for barnehage og SFO (se *tabell 1-1*). Dette er universelle tiltak som skal komme alle med barn til gode, og differensierer ikke ut ifra den økonomiske situasjonen forskjellige barnefamilier befinner seg i. I dette kapitlet ser vi da på hvordan den økonomiske tryggheten varierer med utgangspunkt i hvor mange voksne som er i husholdet (par vs. enslige) og hvor mange barn under 15 år som er i husholdet.

Til slutt ser vi på pensjonisthusholdninger, ettersom alderspensjonen ble økt med 8,5 prosent i mai 2023 og 2,8 prosent i mai 2024. Her er vi spesifikt interessert i hvorvidt den økonomiske tryggheten blant minstepensjonistene har blitt forbedret siden 2023. Satsene for minstepensjon har også blitt justert i henhold til den nevnte økningen i satsene for alderspensjon.

4.1. Stønadmottakere

I *tabell 4-1* ser vi hvordan andelen hushold som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene har forandret seg blant de som mottar uføretrygd og AAP.

Tabell 4-1 Endringer i andelen hushold som mottar trygdeoverføringer (100 prosent uføretrygd, gradert uføretrygd og arbeidsavklaringspenger) på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute'). Hushold1. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring)¹

	Ille ute		Endring	Sliterne		Endring	Base(N)	
	2023	2024		2023	2024	2023/2024	2023	2024
Alle:	6	6	0	11	12	1	3,530	4,166
Uføretrygd								
Uføretrygd -100 prosent	16	11	-3*	18	20	2	477	566
Uføretrygd - gradert	9	5	-4	11	16	5	135	171
AAP	13	16	3	21	18	-3	197	186

¹ Variablene er definert på husholdsnivå: Hushold hvor minst én person mottar 100 prosent uføretrygd, hushold hvor minst én person mottar gradert uføretrygd, hushold hvor minst én person mottar AAP

² *** $p < .001$; ** $p < .01$; * $p < .05$. t-test

Vi ser at andelen som er 'ille ute' blant husholdene hvor minst ett av medlemmene i arbeidsfør alder er hundre prosent ufør har blitt redusert med 3 prosentpoeng mellom 2023 og 2024. En tilsvarende nedgang er ikke signifikant for husholdene hvor minst en av medlemmene i arbeidsfør alder mottar gradert uføretrygd. I disse husholdene er trygden man får utbetalt individuelt fastsatt med utgangspunkt i arbeidsinntekten man har i tillegg til trygden. Dette gjør at det er større variasjon i summen de har i inntekt enn hva som er tilfellet for de som er 100 prosent ufør. Økningen i satsen for uføretrygd har med utgangspunkt i *tabell 4-1* primært avlastet situasjonen til hushold hvor minst en av medlemmene er hundre prosent utfør.

Vi ser heller ikke noen signifikant forbedring i den økonomiske situasjonen til hushold hvor minst en av medlemmene mottar AAP. Dette kan reflektere at AAP som trygdeordning har et lavere tak for hvor høy stønad som kan utbetales enn hva som er tilfellet for uføretrygd. En annen grunn kan være at vi måler mottak på husholdsnivå og at tabellen ikke skiller mellom hushold hvor AAP er den eneste inntektskilden og hushold hvor en annen hovedperson har lønnsinntekt eller andre inntekter.

Andelen hushold som mottar AAP eller 100 prosent uføretrygd som enten 'sliter' eller er 'ille ute' er betydelig høyere enn hva som er tilfellet for resten av befolkningen sett under ett. Dette er hushold, som har blitt rammet hardt av prisstigningen i samfunnet siden mange i utgangspunktet befant seg i en økonomisk presset situasjon. Langtidsvirkningen av dette kan være at store deler av disse gruppene forblir på de to laveste trygghetsnivåene ettersom de er avhengig av økt offentlig støtte for å forbedre sin økonomiske trygghet. Dette innebærer en segmentering av økonomisk utrygghet som rammer spesielt sårbare grupper så lenge stønadene ikke kompensere tilstrekkelig for prisstigningen som har tatt sted imellom 2021 og 2024.

4.2. Barnefamilier

I dette underkapitlet ser vi på barnefamilier. I perioden 2023/2024 har overføringene til barnefamilier økt betydelig. Dette burde bidra til å løfte flere av dem ut av de laveste trygghetsnivåene.

Tabell 4-2 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute') blant forskjellige husholdstyper (par, par med barn, enslige, enslige forsørgere og antall barn under 15 år i husholdet). Hushold. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring)¹

	Ille ute		Endring	Sliterne		Endring	Base	
	2023	2024		2023	2024	2023/2024	2023	2024
Alle:	6	6	0	11	12	1	3,530	4,166
Par								
uten barn	3	3	0	6.5	9	2.5**	1,457	1,748
med barn	6	6	0	14	11	-3	791	935
Enslige								
uten barn	8	9	1	12	14	2	960	1144
Med barn	12	14	2	24	23	-1	177	191
Antall barn under 15								
1	9	6.5	-2.5	13	8.5	-4.5	301	344
2	6.5	5.5	-1	15	15	0	222	330
3+	2.5	8.5	6	23	13	-10	70	93

¹ *** $p < .001$; ** $p < .01$; * $p < .05$. t-test

I tabell 4-2 ser vi ingen signifikante endringer for situasjonen til barnefamilier mellom 2023 og 2024. At vi ikke ser en økning på de to laveste trygghetsnivåene blant par med barn og enslige med barn kan tyde på at de politiske tiltakene rettet inn mot barnefamilier har bidratt til å stabilisere den økonomiske situasjonen de befinner seg i. Andelen enslige forsørgere som befinner seg på de to laveste trygghetsnivåene er fortsatt betydelig høyere enn hva som er tilfellet for parene med barn og befolkningen ellers. På tross av at barnetrygden har blitt økt og prisen for barnehage redusert i 2024, så kan vi ikke se noen reduksjon i andelen på de to laveste trygghetsnivåene for barnefamilier sammenlignet med 2023.

At vi verken ser en reduksjon eller økning i andelen enslige forsørgere som 'sliter' og er 'ille ute' kan ha sammenheng med at tiltakene nok har bremsset en potensiell negativ utvikling. Samtidig ser ikke tiltakene ut til å ha vært tilstrekkelig til å løfte de enslige forsørgerne som gruppe opp på et høyere trygghetsnivå. De enslige med barn, som i kraft av å være et ett-inntektshushold, har et allerede vanskelig utgangspunkt. De er i større grad enn par med barn enten 'ill ute' (14 % mot 6 %) eller 'slitere' (23 % mot 11 %) i både 2023 og 2024. Når tallene våre indikerer en stabilisering av økt økonomisk utrygghet i denne gruppen, så kan de langsiktige virkningene av det økte økonomiske presset i samfunnet bidra til å ytterlig marginalisere hushold med kun en forsørger både på boligmarkedet og i hverdagen.

Det generelle bildet er at i andelen hushold med barn som enten er 'ille ute' og eller 'sliter' har stabilisert seg på et langt høyere nivå enn hva som var tilfellet i 2021. Gjennomgående finner vi lavere andeler 'slitere' og 'ille ute' blant par-husholdene med barn enn vi gjør blant de enslige husholdene

med barn¹. Dette kan skyldes at hushold med kun en inntekt er mer sårbare for å få en presset økonomi av økte prisnivåer i samfunnet. I tilfellene hvor man kun har en inntekt og samtidig skal forsørge et barn ser dette ut til å slå ut enda hardere. Dette er nok grunnen til at enslige med barn er en gruppe hvor vi finner en høy andel hushold på de to laveste trygghetsnivåene sammenlignet med befolkningen ellers.

4.3. Pensjonisthushold

Vi ser i *tabell 4-3* at den økonomiske situasjonen har forbedret seg for mange pensjonisthusholdninger siden 2023.

Tabell 4-3 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene ('sliterne' og 'ille ute') blant forskjellige pensjonisthushold (pensjonisthushold samlet og minstepensjonister). Hushold. 2023 og 2024. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring)¹

	Ille ute		Endring	Sliterne		Endring	Base	
	2023	2024		2023	2024	2023/2024	2023	2024
Alle:	6	6	0	11	12	1	3,530	4,166
Pensjonisthushold²	6.5	0.5	-6***	10	3.5	-6.5***	970	731
Pensjonisthushold med Inntekt u/ 400 000³	20	13	-7#	20	19	-1	243	169

¹ *** $p < .001$; ** $p < .01$; * $p < .05$. t-test

² Hushold hvor aleneboende eller begge partnere har pensjon som inntekt og ingen inntekt fra lønnet arbeid.

³ Hushold hvor aleneboende eller begge partnere har under 400 000 i pensjon som inntekt og ingen inntekt fra lønnet arbeid

# $p < .10^2$

Når vi ser på alle pensjonisthusholdningene under ett så er det en positiv utvikling på tvers av både 'sliterne' og de som er 'ille ute'. Pensjonistene fikk i statsbudsjettet for 2024 bevilget en økning i årlig pensjon på 2,76 prosent. Andelen pensjonisthushold som nå er 'ille ute' er i 2024 redusert til en halv prosent, mens andelen som sliter er redusert til tre og en halv prosent. Sett under ett er da de fleste som mottar alderspensjon i Norge i en økonomisk trygg situasjon i 2024. Reduksjonen i andelen pensjonisthushold som 'sliter' og er 'ille ute' tilsier at oppjusteringen av grunnbeløpet med 4.63 prosentpoeng i årlig utbetalt pensjon har kommet mange pensjonisthushold til gode.

Økningen i grunnbeløpet for pensjon ser også ut til å ha bidratt til å redusere andelen pensjonisthushold med under 400 000 i årsinntekt som er 'ille ute' med syv prosentpoeng sammenlignet med 2023-nivået. Reduksjonen i andelen som er 'ille ute' reflekterer trolig økningen i overføringer til pensjonisthushold i Norge. Reduksjonen i andelen som er 'ille ute' er relativt stor, men vi ser fortsatt at minstepensjonister er en spesielt utsatt gruppe med en høy andel hushold som både 'sliter' og er 'ille ute'.

Slik sett ser økningen i alderspensjon ut til å ha bidratt til å avlaste det økonomiske presset mange pensjonisthushold har følt på. Sammenlignet med 2023 har mange pensjonisthushold blitt løftet ut av de to laveste trygghetsnivåene i 2024. For minstepensjonistene har denne økningen gitt utslag i en

¹ Forskjellen imellom gruppene har blitt testet for og er signifikant.

² Reduksjonen i andelen pensjonisthushold med under 400 000 i årsinntekt som er 'ille ute' er relativt stor og nesten signifikant på $p < .05$ -nivå med $p < .055$. Grunnen til at dette ikke slår ut som signifikant på $p < .05$ nivå kan være tilfeldige utslag som kommer av utvalgets sammensetning.

endring i andelen som er *'ille ute'*, men ikke i andelen som *'sliter'*. Selv om andelen hushold på det laveste trygghetsnivået som lever på minstepensjon har blitt redusert, så ser vi at minstepensjonistene fortsatt er en gruppe preget av høyere andeler hushold på de to laveste trygghetsnivåene enn hva som er tilfellet når vi ser på norske hushold under ett.

4.4. Vedvarende økonomisk utrygghet for sårbare grupper

I kapittel 4 har vi undersøkt hvorvidt vi kan se om sosialpolitiske tiltak for å bedre den økonomiske situasjonen til økonomisk sårbare grupper har gitt utslag i form av at færre *'sliter'* eller er *'ille ute'*. Med unntak av en forbedret situasjon for mange pensjonisthushold og for noen av husholdene hvor en av medlemmene i arbeidsfør alder er 100 prosent ufør, og en økning av andelen par uten barn som *'sliter'* ser vi ingen forandringer sammenlignet med 2023. I 2024 er det en betydelig høyere andel av hushold som enten *'sliter'* eller er *'ille ute'* enn hva som var tilfellet i 2021 på tvers av alle gruppene vi har undersøkt i dette kapitlet.

I kapittel fire så vi på sammensetningen av grupper på de laveste trygghetsnivåene. Funnene fra kapittel fire bygger opp under at dette er grupper som man kan anta er spesielt sårbare for store svingninger i prisene og økt kostnadspress. Våre funn viser at flere av disse gruppene fortsatt «sitter fast» i en vanskelig økonomisk situasjon, til tross for tiltakene som har blitt iverksatt i 2023/2024. Det økte prisnivået i samfunnet har bidratt til at allerede økonomisk sårbare hushold i større grad *'sliter'* og er *'ille ute'*, og det ser ut til å være vanskelig å løfte de ut av situasjonen de befinner seg i. Velferdsstaten har med andre ord fortsatt utfordringer knyttet til folks levekår etter en periode med kraftig prisstigning.

5. Konklusjoner

Prisveksten som startet sensommeren/høsten 2021, fortsetter også inn i 2024, dog i et noe langsommere tempo. Kombinasjonen av økende priser, reallønnstap og svak kronekurs utgjør fortsatt en betydelig utfordring for husholdenes økonomiske trygghet. For å møte den vedvarende vanskelige situasjonen som mange norske hushold befinner seg i, har staten videreført hjelpetiltak fra 2022 og 2023 og innført nye tiltak i 2024.

Den økonomiske (u)tryggheten ser ut til å ha stabilisert seg

I september 2024 ser den økonomiske tryggheten ut til å ha stabilisert seg på et nivå som er tilnærmet likt nivået som vi målte i august 2023. Det er imidlertid verdt å merke seg at trygghetsnivået er betydelig lavere i september 2024 enn i juni 2021, før prisveksten begynte å skyte fart. Dette gjelder for befolkningen generelt, uavhengig av alder, inntekt, arbeidsmarkedstilknytning og eie- og leieforhold. Derfor kan det være mer treffende å si at det er den økonomiske utryggheten, snarere enn tryggheten, som har stabilisert seg.

Stabiliseringen av økonomisk utrygghet er spesielt bekymringsfull for de økonomisk mest sårbare gruppene som befinner seg nederst på trygghetsbarometeret. Dette gjelder spesielt hushold med lave inntekter, leietakere, hushold som mottar trygd og stønader, og enslige forsørgere, hvor andelen av hushold som *'sliter'* eller er *'ille ute'* er høyest. Om disse gruppene vil oppnå en tryggere økonomisk hverdag når Norges Bank senker styringsrenten, gjenstår å se. I verste fall risikerer store deler av disse gruppene å bli værende i en økonomisk utrygg situasjon, mens resten av befolkningen gradvis blir tryggere. I tillegg til de individuelle kostnadene ved økonomisk utrygghet, kan dette også medføre økte utgifter for velferdsstaten, ettersom mange i disse gruppene sannsynligvis vil være avhengige av offentlig støtte. Velferdsstaten står derfor fortsatt overfor store utfordringer med å sikre gode levekår etter en lang periode med kraftig prisstigning.

Den økonomiske tryggheten har ikke endret seg siden august 2023

Generelt ser vi ingen endring i husholdenes økonomiske trygghet i september 2024 sammenlignet med august 2023. Med andre ord ser den økonomiske tryggheten ut til å ha stabilisert seg.

Den økonomiske tryggheten har stabilisert seg på et nivå som er mye lavere enn i juni 2021, før prisstigningen startet

Den økonomiske tryggheten har stabilisert seg på et nivå som er likt det vi målte i august 2023, men som er betydelig lavere enn i juni 2021. Sammenlignet med juni 2021 er den økonomiske tryggheten lavere for alle hushold i september 2024, og fallet i økonomisk trygghet har vært klart størst blant de som sto svakest fra før. Dette tyder på at de fleste ikke har gjenvunnet samme økonomiske tryggheten som de hadde i 2021, før den kraftige prisveksten startet.

Hjelpetiltakene ser ut til å begynne å virke for hushold som er *'ille ute'*

Sammenlignet med august 2023 ser vi ingen endring i nivået av den økonomiske tryggheten for hushold som er *'ille ute'*. Dette kan tyde på at det er svært utfordrende å forbedre situasjonen for de mest utsatte, spesielt for dem som har vært i en sårbar situasjon over lengre tid. Likevel tolker vi stabiliseringen som et tegn på at hjelpetiltakene begynner å virke, ved å dempe effekten av den kraftige prisveksten for hushold på det laveste trygghetsnivået. Samtidig er det bekymringsfullt at mange *'sliterne'* og *'utsatte'* hushold skårer dårligere på trygghetsskalaen over tid.

Lavere andel økonomisk utrygge blant hushold hvor ingen er i fulltidsarbeid, leietakere, pensjonister og mottakere av uføretrygd

Når vi ser på ulike kjennetegn ved hushold, finner vi få endringer i andelen som befinner seg i en økonomisk utrygg situasjon (*'ille ute'* og *'slitere'*) sammenlignet med august 2023. To grupper skiller seg ut: hushold hvor ingen foresatte er i fulltidsarbeid, og leietakere, der andelen økonomisk utrygge har gått betydelig ned. Samtidig er den økonomiske trygghetssituasjonen for alle hushold – uavhengig

av alder, inntekt, arbeidsmarkedstilknytning og eie-/leieforhold – fortsatt dårligere i september 2024 enn i juni 2021, da andelene på de to laveste trygghetsnivåene var betydelig lavere. Blant målgruppene for statlige hjelpetiltak har andelen som befinner seg i en økonomisk utrygg situasjon, gått ned blant pensjonisthushold og hushold som mottar 100 prosent uføretrygd. Hjelpetiltakene ser ikke ut til å ha en målbar effekt for enslige og par med barn.

Hovedkonklusjon

I 2024 har den økonomiske tryggheten stabilisert seg på et nivå som er tilnærmet likt nivået som vi målte i august 2023. Og andelen hushold på de to laveste nivåene er fortsatt tre ganger høyere for *'ille ute'* og dobbelt så høy for *'slitene'* enn tilfellet var før prisene begynte å stige i 2021. Selv om enkelte hjelpetiltak har begynt å virke, gjenstår det mye arbeid for å sikre at sårbare grupper oppnår større økonomisk trygghet. For å møte utfordringene som prisveksten har medført, er det ikke tilstrekkelig å videreføre eksisterende tiltak, men de må styrkes, spesielt for barnefamilier, både for par og enslige forsørgere. Dersom tiltakene ikke styrkes, risikerer vi at økonomisk sårbare hushold blir fastlåst i en vedvarende økonomisk utrygghet, i stedet for å bli løftet ut av den.

Referanser

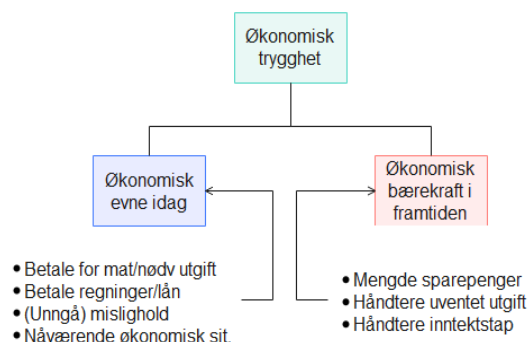
- Ansteensen, A.-K., & Alecu, A. I. (2024). *Det er sluttsummen på kassalappen du betaler*. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- ANZ. (2021a). *Financial Wellbeing. A Survey of Adults in Australia*. Sidney: ANZ Banking Group.
- ANZ. (2021b). *Financial Wellbeing. A Survey of Adults in New Zealand*. Sidney: ANZ Banking Group.
- Evans, J., & Collard, S. (2022). *Under Pressure: The Financial Wellbeing of UK Households in June 2022*. Bristol, UK: University of Bristol Personal Finance Research Centre
- Garon, T., Dunn, A., Golvala, K., & Wilson, E. (2018). *U.S. Financial Health Pulse. 2018 Baseline Survey Results*. New York: Center for Financial Services Innovation (CFSI).
- Husbanken. (2024). *Har du fått avslag eller mindre bostøtte for april?*
<https://www.husbanken.no/person/bostotte/kan-jeg-faa-bostotte/>
- Kempson, E., Finney, A., & Poppe, C. (2017). *Financial well-being. A conceptual model and preliminary analysis*. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- Kempson, E., & Perotti, V. (2018). *Measuring Financial Capability: A New Survey Instrument and Results From Low- And Middle Income Countries*. Washington D.C: World Bank.
- Kempson, E., & Poppe, C. (2018a). *Assessing the Levels of Financial Capability and Financial Well-Being in Ireland: A Report to the Competition and Consumer Protection Commission*. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- Kempson, E., & Poppe, C. (2018b). *Understanding financial well-being and capability. A revised model and comprehensive analysis*. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- Lekve, M., & Skretting, J. (2024). *Hva påvirker kronekursen?* <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/artikler/hva-pavirker-kronekursen>
- NAV. (2024). *Regulering av grunnbeløpet og pengestøtter fra 1. mai 2024*. <https://www.nav.no/regulering-2024>
- Netemeyer, R., Warmath, D., Fernandes, D., & Lynch, J. (2017, 10/01). How am I doing? Perceived financial well-being, its potential antecedents, and its relation to overall well-being. *Journal of Consumer Research*, 45. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucx109>
- Norges Bank. (2024). *Endringer i styringsrenten* <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Styringsrenten/Styringsrenten-Oversikt-over-rentemoter-og-endringer-i-styringsrenten/>
- Ogre, M., & Ekeseth, F. C. (2024). *Prisveksten i Norge er høyere enn ventet: Fremskynder ikke rentekutt*. <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/wg9p4P/prisveksten-i-norge-er-hoeyere-enn-ventet-fremskynder-ikke-rentekutt>
- Poppe, C., & Kempson, E. (2022a). *Dyrtid under Oppseiling II. Husholdenes Økonomiske Trygghet i 2022*. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- Poppe, C., & Kempson, E. (2022b). *Dyrtid under Oppseiling. Hvordan Takler Husholdene de Økende Levekostnadene?* Oslo: SIFO/ OsloMet.
- Poppe, C., & Kempson, E. (2023). *Det er ikke over ennå. Husholdenes økonomiske trygghet i mars 2023*. SIFO-Forbruksforskningsinstituttet. Oslo: SIFO/ OsloMet.
- regjeringen.no. (2023a). *Statsbudsjettet 2024*. <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/id2994174/>
- regjeringen.no. (2023b). *Trygdeoppgjøret i havn: historisk løft for pensjonistene*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/trygdeoppgjoret/id2978054/?expand=factbox2978056>

- regjeringen.no. (2024a). *Historisk lav makspris i barnehagen*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/historisk-lav-makspris-i-barnehagen/id3048907/>
- regjeringen.no. (2024b). *Økte pensjoner og trygdeytelser*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/okte-pensjoner-og-trygdeytelser/id3040388/?expand=factbox3040390>
- Sandstå, B. L. (2024). *Stabil prisvekst i august*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen/artikler/stabil-prisvekst-i-august>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024a). *08981: Konsumprisindeks, historisk serie, etter måned. Justert med referansepunkt i 2021 (2021=100) Januar 2021-oktober 2024*. <https://www.ssb.no/statbank/table/08981>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024b). *Tabell 03013: Konsumprisindeks, etter konsumgruppe. Månedsendring aug. 2021- aug. 2024*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/statbank/table/03013>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024c). *Venter reallønnsvekst i 2024*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/statistikk/konjunkturtendensene/artikler/venter-reallonnsvekst-i-2024>
- Tveita, O. (2023). *Rentene øker*. SSB. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/renter-i-banker-og-kredittforetak/artikler/rentene-oket>

Vedlegg 1 SIFOs trygghetsbarometer. Metode

SIFOs trygghetsbarometer måler husholdenes selvrapporterte økonomisk trygghet ved hjelp av landsrepresentative spørreundersøkelser.

Økonomisk trygghet er et sammensatt begrep og kan defineres på mange måter. Teoretisk legger vi vekt på to aspekter eller dimensjoner: at grad av økonomisk trygghet framkommer som en kombinasjon av 'økonomisk evne i dag' og 'økonomisk bæreevne i framtiden'.

Figur V-1 Konseptuell modell for økonomisk trygghet. Teoretiske dimensjoner og indikatorer

Mens 'økonomisk evne' er et spørsmål om å ha penger nok til å betale for løpende utgifter i hverdagen og unngå betalingsproblemer, handler 'økonomisk bærekraft' om å ha et godt økonomisk fundament til å håndtere mulige uheldige (og ofte uforutsette) hendelser i framtiden. Som den konseptuelle modellen i figur V-1 viser, måles disse dimensjonene ved hjelp av til sammen sju indikatorer.

Metodisk bygger SIFOs trygghetsbarometer på et prosjekt i regi av Verdensbanken (2010—2012) med mål om å utvikle et empirisk mål på økonomisk dugelighet ('*financial capability*') til bruk i land klassifisert som framvoksende økonomier ('*emerging economies*'). Begrepsutviklingen og det kvantitative måleinstrumentet ble basert på 84 fokusgruppeintervjuer og 120 personlige intervjuer i seks land i Sørøst-Asia, Latin-Amerika og Afrika (Kempson & Perotti, 2018) I 2016 re-analyserte vi Verdensbankens fokusgruppe-intervjuer. Dette resulterte i et begrep om økonomisk trygghet ('*financial well-being*') og en konseptuell modell som linket dette til økonomisk dugelighet og en rekke andre faktorer som for eksempel holdninger til økonomi og økonomisk kunnskap ('*financial literacy*'). Fra dette har vi utviklet et måleinstrument for økonomisk trygghet i rike land ('*advanced economies*'). Denne metodologien og de to første surveyene i Norge ble rapportert i to publikasjoner i 2017 og 2018 (Kempson et al., 2017; Kempson & Poppe, 2018b). Måleinstrumentet har senere blitt tatt i bruk i USA, Storbritannia, Irland, Canada, Australia og New Zealand.

Trygghetsbarometeret er basert på gjentatte tverrsnittsundersøkelser og på selvrapporing av faktiske begivenheter og respondentenes vurderinger av egen økonomiske situasjon. Det hefter seg noen svakheter ved denne framgangsmåten, og da særlig til at det knytter seg individuelle variasjoner til hvordan to personer vil vurdere samme situasjon eller forhold. På den annen side kan det argumenteres for at slike variasjoner jevner seg ut over et stort antall respondenter, og at dette problemet ikke hefter i like stor grad ved en tidsserie hvor de samme begivenhetene og vurderingene måles hver gang. Enhver tidsserie må også valideres eksternt ved å se på annen tilgjengelig statistikk. Erfaringene med trygghetsbarometeret er at det treffer godt og reflekterer tendenser som støttes både av andre målinger og tall fra ulike registerdatakilder. Dessuten kan det legges til at SIFO har samarbeidet med forskningsmiljøer i andre land (Storbritannia, Irland, Canada, USA, Australia og New Zealand) som har brukt samme metodiske tilnærming og gjort tilsvarende erfaringer med trygghetsindeksens eksterne validitet (ANZ, 2021a, 2021b; Evans & Collard, 2022; Garon et al., 2018; Kempson & Poppe, 2018a)

Den metodiske tilnærmingen som brukes til å utlede komponentene som skal inngå i trygghetsbarometeret (eller trygghetsindeksen) involverer to distinkte, men relaterte, stadier: ³

- Derivering av variabler i tråd med den konseptuelle modellen
- Identifisering og konstruksjon av de underliggende komponentene

Etter en innledende gjennomgang av dataene blir kun gyldige observasjoner inkludert i det endelige datasettet. For det første betraktes kun respondenter som har ansvar for husholdets økonomi tatt som gyldige. I årets survey har dette ekskludert 279 respondenter fra analysene. Dernest har vi tatt ut alle respondenter som har missing på mer enn fire av de ni variablene som brukes til å konstruere trygghetsbarometeret. I tillegg har vi ekskludert respondenter under 30 år, som bor med foreldrene sine og som har gitt informasjon om husholdenes økonomi selv om de ikke har ansvar for den. Totalt ble 319 svar ekskludert. Komponentene ble dermed utledet for de resterende 4.166 gyldige observasjonene.

Hver variabel som er relevant for trygghetsbarometeret er blitt rensset og tilrettelagt for analyser, identifisering og konstruksjon av komponenter. Det er avgjørende at hver variabel som vurderes for analysen inkluderer alle gyldige respondenter i utvalget. Det store flertallet av spørsmålene i surveyen er blitt stilt til alle respondentene. For disse kan alle respondentene inkluderes, enten i termer av meningsfulle, forhåndskodete svar eller et «vet ikke»-svar. I andre tilfeller brukte vi sekvenser av spørsmål med filtrering i spørreskjemaet for å lage en variabel hvor alle respondentene ble inkludert.

Det er også avgjørende for analysen at variabelkategoriene er skalert eller i det minste ordnet. De fleste variablene er allerede utformet på denne måten i surveyen, men i noen tilfeller måtte rangeringen/skalaen utledes eller rekonstrueres. I tillegg omkodet vi gyldige svar som «vet ikke» og «foretrekker å ikke svare» til den mest relevante svarkategorien. Vanligvis var dette en middelvei innenfor skalaen, eller den vanligste (modale) verdien som samtidig ga substansiell mening gitt et «vet ikke/foretrekker ikke å svare»- svar.

Videre har vi omkodet svarkategoriene der det var nødvendig for å sikre at lav verdi tilsvarer lav trygghet og høy verdi høy trygghet. I noen tilfeller innebærer dette en reversering av rekkefølgen på svarkategoriene. Dette ble gjort for å lette tolkningen av komponentene.

Vi har brukt Principal Components Analysis (PCA) for å identifisere og konstruere en substansiell og teknisk valid indeks for økonomisk trygghet. PCA er en av flere analytiske teknikker som utforsker mønstre som forekommer naturlig i dataene. Den ser på tvers av respondentenes svar for å identifisere fellestrekk i svarene og reduserer dem til underliggende komponenter. PCA er en teknikk som er egnet for eksplorativ analyse, der det ikke er noen forutsetninger om hvilke spesifikke variabler som er relatert til hverandre. Den er også den mest robuste av disse teknikkene.

Trygghetsindeksen går som sagt tilbake til 2016. Før pandemien tok analysene av økonomisk trygghet sikte på å studere hvordan trygghet påvirkes av bakenforliggende dimensjoner som psykologiske faktorer, økonomisk kunnskap, holdninger og økonomisk praksis (økonomisk dugelighet). Det ble utviklet indekser for hver av dem i tillegg til trygghetsindeksen. PCA-analysene inkluderte da et større antall variabler. Basert på den konseptuelle modellen ble det antatt apriori at disse variablene var relatert til en bestemt teoretisk dimensjon, men ikke hva de spesielle komponentene kunne være innenfor hver av dem. Fra og med pandemien har analysene av økonomisk trygghet hatt et annet siktepunkt, og surveyene kun muliggjort utledning av selve trygghetsindeksen. Antall variabler som inngår i denne indeksen er også redusert fra 11 til sju (se *figur V-1*). Dette har vist seg å gi robuste

---

³ Den følgende teksten er basert på appendiks 4 i Kempson og Poppe 2018b. For en mer detaljert beskrivelse av metoden, se Kempson et al 2017.

resultater som gir meningsfulle og sammenlignbare resultater både fra måling til måling og mellom land.

Basert på de sju variablene indikerer PCA-analysen at både en to-komponent løsning og en én-komponent løsning for trygghetsindeksen som en helhet gir optimale løsninger. I denne rapporten har vi basert oss på sistnevnte, hvor altså alle sju variablene er inkludert i én indeks. Det neste trinnet er å reskalere den slik at den varierer mellom null og 100. En slik absolutt skala letter den substansielle tolkningen betydelig. Imidlertid gir PCA (og dets relaterte teknikker) komponent-skårer på relative skalaer (med respondenter sett i forhold til hverandre, indikert med standardavvik fra et gjennomsnitt på null. For å løse dette, tvangskodet vi en «falsk» case for hver variabel med en minimumsverdi på hver av dem på null, og en annen tilsvarende case med maksimumsverdi på 100. PCA-analysen ble så kjørt på nytt for å inkludere disse to minimums-/maksimums-casene. På denne måten får vi en reskalert trygghetsindeks som varierer mellom null og 100, og hvor beregningene av de relative skårene er forankret i minimums- og maksimumsverdiene for disse to «falske» casene. De ble deretter fjernet for alle etterfølgende analyser.

Testresultatene fra PCA-analysen for trygghetsindeksen i september 2024 er følgende (STATA-utskrift):

Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy

Variable	kmo
b3qq	0.8710
b18	0.8710
misspay2_n~r	0.8840
a2	0.9092
c3	0.9139
c5	0.8720
c10	0.8663
Overall	0.8834

```
. alpha b3qq b18 misspay2_number a2 c3 c5 c10 , s d i
```

```
Test scale = mean(standardized items)
```

Item	Obs	Sign	Item-test correlation	Item-rest correlation	Average interitem correlation	alpha
b3qq	4472	+	0.8137	0.7313	0.4702	0.8419
b18	4473	+	0.7906	0.6998	0.4783	0.8462
misspay2_n~r	4485	+	0.5085	0.3460	0.5775	0.8913
a2	4475	+	0.7870	0.6951	0.4795	0.8468
c3	4475	+	0.7899	0.6991	0.4786	0.8463
c5	4482	+	0.7974	0.7088	0.4758	0.8448
c10	4470	+	0.7734	0.6769	0.4843	0.8493
Test scale					0.4920	0.8715

Vedlegg 2 Datainnsamlingen i september 2024

(Utdrag fra Kantars sluttrapportering)

UNDERSØKELSESDSIGN

Innledning

Kantar har gjennomført datainnsamling for Oslo Met /SIFO, i kartlegging av befolkningens husholdsøkonomi og hvordan de møter Koronaepidemien – «Financial well-being». Kartleggingen repeterer dels tilsvarende tidligere undersøkelser, følger dels designet fra tilsvarende kartlegging i England og skal benyttes i forskning / utredning.

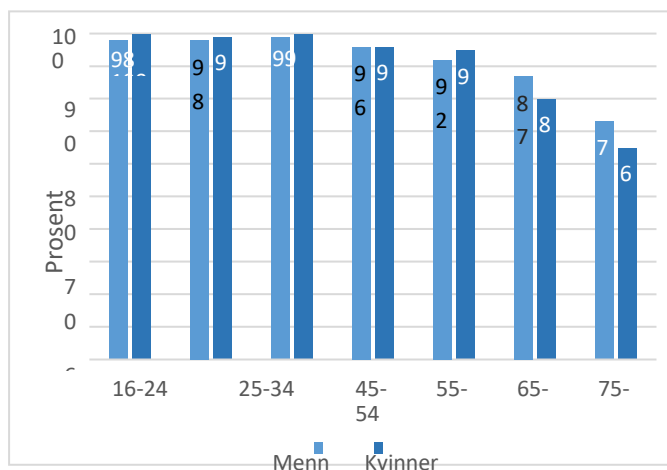
Utvalget fra denne kartleggingen sammeslås med utvalg fra to foregående runder (Wellbeing 6-7) for å kunne analysers samlet. For dokumentasjon av de to foregående rundene, vises til egne rapporter.

Målgruppe

Målgruppe er den norske befolkningen 18 år og eldre, 4.391.616 personer.

Ettersom undersøkelsen gjennomføres med nettbasert skjema, er det av betydning for utvalgssammensetningen at respondentene har nettilgang. Andelen daglige nettbrukere i befolkningen 16-79 år har økt med om lag 20 prosentpoeng de siste ti årene, fra 74% i 2009 til 94% i 2023. De aller eldste, er i mindre utstrekning på nett enn de yngre, og særlig da blant de eldste kvinnene (Figur 1).¹

Figur 1. Andel av befolkningen som bruker Internet daglig eller nesten daglig, etter alder og kjønn. Prosent.

Kilde: SSB: (11124: Hyppighet på internett- og PC-bruk siste 12 måneder (prosent), etter alder, statistikkvariabel, år og kjønn).

Med ubegrenset øvre alder, vil deler av målgruppen ikke være tilgjengelig på nett.

Utvalgsramme

Populasjonsgrunnet er Norsk Gallups aksesspanel. Panelet er et forhåndsrekruttert utvalg av personer over 15 år som er villige til å delta undersøkelser (p.t. ca. 40.000

¹ Nettpenetrasjonen blant kvinner over 65 år varierer noe fra år til år i den offisielle statistikken i begge retninger.

personer). Deltagerne er rekrutterte *tilfeldig* gjennom andre telefon- (fast- og mobil) og postale undersøkelser, og utgjør et *aktivt* panel.²

Utvalgstreking

Panelets størrelse tilsier at det er mulig å trekke representative utvalg fra dette til ulike undersøkelser.

Paneldeltakernes bakgrunnskjennetegn er allerede kartlagt, og brukes til å rette undersøkelsen direkte mot målgruppen. Panelutvalg kan dermed tilrettelegges med større grad av presisjon enn hva som vanligvis er mulig gjennom andre metoder, ettersom paneldeltakernes bakgrunn er kjent på utsendingstidspunktet. Blant annet er det mulig å stratifisere for utdanning, ettersom personer med internetttilgang gjennomgående har noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen ellers.

Populasjonen er stratifisert etter alder, kjønn, bosted og to-delt utdanningsnivå (Tabell 1 – utdanning, se tabell 5), forut for utvalgstilretteleggingen.

Tabell 1. Populasjon etter alder, kjønn og bosted. Prosent, N=4.391.616.

Bosted	Kjønn	Alder				Total
		18-29 år	30-44 år	45-59 år	60-89 år	
1-Oslo og omegn	Menn	2,6	3,9	3,3	3,0	12,8
	Kvinner	2,7	3,7	3,1	3,2	12,8
	Sum	5,2	7,6	6,4	6,2	25,5
2-Resten av Østlandet	Menn	2,3	3,0	3,4	4,1	12,9
	Kvinner	2,1	2,9	3,4	4,5	12,8
	Sum	4,4	5,9	6,8	8,6	25,7
3-Sør- og Vestlandet	Menn	3,2	4,1	4,0	4,4	15,7
	Kvinner	3,0	3,9	3,8	4,6	15,2
	Sum	6,1	8,0	7,8	9,1	31,0
4-Trøndelag og Nord-Norge	Menn	1,9	2,2	2,3	2,7	9,1
	Kvinner	1,7	2,0	2,2	2,8	8,7
	Sum	3,6	4,2	4,4	5,5	17,8
5-Total	Menn	10,0	13,2	13,1	14,2	50,4
	Kvinner	9,4	12,5	12,5	15,2	49,6
	Sum	19,4	25,7	25,5	29,4	100,0

Med Regionreformen er landets fylkesinndeling justert. Den fire-delte regioninndelingen fra og med 2020 er tilrettelagt med henblikk på å være så lik den tilsvarende tidligere inndelingen som mulig. Blant annet er tidligere «Oslo/Akershus» nå erstattet av «Oslo og omegn». Den nye kategorien inkluderer Oslo, samt de kommunene som tidligere utgjorde Akershus.³

Respondentene trekkes tilfeldig innenfor strataene.

Ønsket utvalg

Ønsket utvalg er 4.000 respondenter, hentet tilfeldig fra målgruppen. SIFO ønsket også denne gang utdannings-stratifisering så langt det ville la seg gjøre.

Kartleggingens tema, samt intervjuets lengde, vil ellers kunne være styrende for hvem som deltar eller ikke.

² En nyere internasjonal sammenstilling av ikke-sannsynlighetsutvelging og sannsynlighetsutvelging i paneldesign i valgundersøkelser viser at sistnevnte viser bedre nøyaktighet og er klart anbefalelsesverdig (Cornesse et. al. 2020).

³ SSBs standard inndeling i «Oslo og Viken» tillegger uforholdsmessig stor andel av befolkningen i denne ene kategorien (ca. 39%) og tilsvarende liten andel i «Innlandet» (5%).

DATAINNSAMLING

Metode

Undersøkelsen er gjennomført over Internett. Ettersom de fleste nordmenn etter hvert har fått nettilgang, brukes nettet i stigende utstrekning til intervjuundersøkelser.

Web-basert design gir stor fleksibilitet i utformingen av spørreskjemaet, og tillater for eksempel komplekse spørsmålsbatterier og filterstrukturer (slik tilfellet er i denne undersøkelsen), avspilling av lyd, visning av bilder (logoer) etc. Elektronisk kommunikasjon gir rask gjennomføring til lav kostnad. Særlig koplet mot aksesspanel er dette en effektiv metode, både i forhold til utvalgets kvalitet og innsamlingskostnad.

Spørreskjemaet er sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med link til spørreskjemaets adresse på Internett.

Spørreskjemaet

SIFO har laget utkast til spørreskjema, som er justert og endelig tilrettelagt i samarbeid med Kantar. Skjemaet følger i det vesentlige malen fra tidligere, med enkelte tilpasninger for å måle effekter «post-pandemi». Det består av 58 spørsmål – der enkelte er integrert i spørsmålsbatterier. Ettersom Aksesspanelet inneholder ulike typer bakgrunnsinformasjon på respondentene, legges disse til databasen i etterkant.⁴

Spørreskjemaet finnes vedlagt (Vedlegg 1). Respondentenes kommentarer til undersøkelsen ligger som egen variabel på datafilen (SatisfactionQ3).

Intervjuets lengde i en standard befolkningsundersøkelse (avhengig av tema/motivasjon), påvirker både rekrutteringsmuligheter, frafall underveis i utfyllingen samt svar kvalitet mot slutten av intervjuet. 15 minutter settes gjerne som øvre grense for et web-intervju. Median intervjuetid i denne undersøkelsen er 12 minutter (som i de to foregående rundene).

Feltperiode

Datainnsamlingen er foretatt i september 2024, da SIFO ønsket leveranse primo oktober. Feltarbeid gjennomføres normalt med ca 1.000 respondenter per uke, med sikte på å nå bredest mulig ut i målgruppen.

Etter oppstart den 29.08, og noen mindre skjemajusteringer siden foregående runde, ble undersøkelsen testet i felt og test-data sendt SIFO for vurdering 12.09. Påfølgende utvalg og påminnelser ble sendt fortløpende. Mot slutten av feltperioden ble det behov for å styre utvalgene mot de yngre respondentene. Feltarbeidet ble avsluttet den 07.10.2024.

ENDELIG UTVALG

Respons

Responsen i en undersøkelse rettet mot et aksesspanel vil avvike fra andre undersøkelsesdesign, ettersom respondentene er forhåndsrekrutterte til å delta.

Undersøkelsen ble sendt ut til 17.583 respondenter. Utvalget «oversamples» normalt i utgangspunktet ikke ut over forventet inntak: Selv om dette vil kunne gi raskere gjennomføring, vil personer som er lett tilgjengelige kunne bli overrepresenterte i utvalget. I dette tilfellet ble gjennomføringshastigheten øket for å ta høyde for utsatt oppstart mens rapporteringstidspunktet ble liggende fast.

Utvalget er sendt ut sekvensielt i henhold til faktisk inntak. Mot slutten av feltarbeidet ble invitasjonene særlig rettet mot de yngre under 30 år, som vanligvis underrapporteres i standard befolkningsutvalg. Det ble da samtidig behov for å løse på utdanningsstraifiseringen for lettere å oppnå ønsket utvalg innenfor fristen (Tabell 2).

Tabell 2. Respons. Antall.

Status	Antall
Utsendinger	17583
Ikke kontakt	12388
Kontakt	5195
Frafall:	
Ufullstendig utfylling	277
Kvotefull	432
Vil ikke delta - self screening*	-
Teknisk problem	1
Intervju	4485
Utvalgstilpasning	4485
Endelig justert utvalg	4000
* Respondenter som åpner e-posten, uten å klikke på skjema-linken registreres ikke, da slik registrering trigger ulike varslingsystemer hos respondentene.	
Kontakt (prosent av utsendte)	29.5
Respons (prosent av kontaktede)	86.3
Respons (prosent av utsendte)	25.5

Undersøkelsen åpnet av 5.195 respondenter (30%). Blant kontaktede har 277 ikke returnert fullstendig besvarelse. Mot slutten av feltarbeidet, under kompletteringen av de unge, ble undersøkelsen samtidig stengt for de eldre der 432 falt bort. De 4.485 besvarelsene utgjør 86% av dem som har åpnet den og 25% av alle utsendte invitasjoner. Etterrekrutering av unge under 30 år trekker gjerne kontaktraten ned, ettersom disse er vanskeligere å nå ut til med befolkningskartlegginger enn de eldre.

Ettersom undersøkelsen stenges når ønsket antall respondenter er oppnådd, har de sist ankomne respondentene ikke hatt anledning til å delta, og responsen underestimeres i så fall relativt til totalt antall utsendte skjemaer.

⁴ Bakgrunnsskjemaet består av en «obligatorisk» og en «frivillig del». Mens all informasjon i førstnevnte løpende oppdateres, vil det kunne være huller i den «frivillige» informasjonen. Desom egenskaper fra sistnevnte er viktige for analysen, må spørsmålene stilles i skjemaet for respondenter som ikke har oppdatert informasjon.

Endelig utvalg

Det endelige utvalget sammenliknes med befolkningskjennetegnene, for å vurdere eventuelle systematiske avvik (Tabell 3).

Tabellen viser utvalgets fordeling etter kjønn, alder og bosted, og kan sammenstilles med befolkningsfordelingen (Tabell 1). Utvalget følger gjennomgående befolkningens demografiske fordeling. Største avvik er noe underrapportering blant de yngste under 30 år (-8,1 prosentpoeng) til fordel for 45-59 åringer (+5,5 prosentpoeng). Kjønn- og demografifordelingen følger overveiende befolkningen.

Tabell 3. Utvalg (uvektet) etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=4.485.

Bosted	Kjønn	Alder				Total
		18-29 år	30-44 år	45-59 år	60-89 år	
1-Oslo/Akershus	Menn	1.5	4.5	3.5	3.9	13.4
	Kvinner	2.1	4.6	3.8	3.7	14.2
	Sum	3.7	9.0	7.3	7.6	27.5
2-Resten av Østlandet	Menn	0.8	2.2	3.5	4.9	11.4
	Kvinner	1.5	3.3	4.2	3.9	12.9
	Sum	2.3	5.5	7.7	8.8	24.3
3-Sør- og Vestlandet	Menn	1.1	3.6	5.8	5.6	16.2
	Kvinner	1.7	3.8	4.3	4.1	13.8
	Sum	2.8	7.4	10.1	9.7	30.0
4-Trøndelag og Nord-Norge	Menn	0.8	2.4	2.5	2.9	8.7
	Kvinner	1.4	2.8	3.0	2.3	9.4
	Sum	2.2	5.2	5.5	5.2	18.1
5-Total	Menn	4.3	12.7	15.3	17.3	49.6
	Kvinner	6.7	14.5	15.3	13.9	50.4
	Sum	11.0	27.2	25.3	29.6	100.0

Ettersom utvalget har 485 «overskytende» respondenter relativt til det bestilte utvalget, kan de eldre respondentene fjernes, om SIFO ønsker å aldersbalansere utvalget ytterligere (Tabell 4).

Tabell 4. Totalt og aldersjustert utvalg (uvektet) etter alder. Antall og prosent.

	Alder				Total
	18-29 år	30-44 år	45-59 år	60-89 år	
Befolkning %	19.2	25.9	25.5	29.4	100.0
n	768	1036	1020	1176	4000
Utvalg per dato: %	11.0	27.2	30.6	31.3	100.0
n	492	1219	1372	1402	4485
Mangler	-276	183	352	226	485
Justert utvalg	12.3	27.3	30.2	30.2	100.0
n	492	1090	1209	1209	4000
Diff %	-7	1	5	1	0

Ved å beholde alle respondenter under 30 år og fjerne suksessive andeler blant de eldre, øker andelen av de yngste til 12,3%.

Vi nevnte ovenfor at internettpopulasjonen har et noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen ellers, og at utvalgstilretteleggingen tilstreber

utdanningsstratifisering.

Sammenlikning av utvalgsundersøkelsen med offisiell utdanningsstatistikk er imidlertid ikke rett frem. Dels er aldersintervallene og referansetidspunktene ulike, og undersøkelsens begreper er ikke eksakt sammenliknbare med begrepene anvendt i offentlig statistikk (Utdannings-statistikken tar blant annet hensyn til hvilket år utdanningen er avsluttet). Dessuten vil respondentene ha vansker med å plassere seg i forhold til de "offisielle" kriteriene. Endelig tenderer respondentene til å overrapportere eget utdanningsnivå, særlig i forhold til korte utdanninger ut over videregående skole.

Tabell 5 Befolkning 16+ og utvalg 18+ (uvektet) etter utdanningsnivå. Prosent.

Utdanningsnivå	Befolkning 16+ ¹	Utvalg 18-89
Grunnskole	23.4	6.0
Videregående	35.9	34.6
Fagutdanning	3.2	16.3
Univ./høyskole - kort	25.4	21.8
Univ./høyskole - lang	12.0	21.4
Sum	99.9	100.1
N/n	4569268	4458

¹ Kilde: <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/statistikk/befolkningens-utdanningsniva>

Utvalgets utdanningsfordeling er, med disse forbeholdene, om lag i tråd med befolkningen (Tabell 5). Det vil si, personer med lang universitetsutdanning er muligens noe overrepresenterte på bekostning av fagutdannede og grunnskoleutdannede. Avviket kan i noen grad også skyldes behovet for å hente unge respondenter mot slutten av feltarbeidet og dermed behov for å «løsne» på utdanningsstratifiseringen.⁵

Vurdert etter frafall og demografisk fordeling, er utvalget sammenliknbart med utvalget for de to foregående rundene.

Vekting av endelig utvalg

Vektene for siste utvalg, Wellbeing8, fordeler seg som følger (Tabell 6):

Tabell 6. Vektenes fordeling. Antall og

gjennomsnitt. 2024:					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Antall vektet	4485	.56166	2.41169	1.0000000	.33885051
Valid N (listwise)	4485				

⁵ Andelen med «fagutdanning» er høyere enn i den offisielle registerbaserte statistikken, og overlapper muligens andelen med videregående yrkesutdanning.

2024:

Report

Antall vektet		Report			
Registrer kjønn	NO_StandardAge18	NO_StandardGeo	Mean	N	Std. Deviation
Mann	18-29 år	Oslo og omegn	1.6546118	69	.33850807
		Rest Østland	1.9110793	36	.40501291
		Sør og Vestlandet	1.8829673	51	.39689632
		Trøndelag og Nord-Norge	1.7823667	36	.37750838
		Total	1.7873105	192	.38717336
	30-44 år	Oslo og omegn	.9221733	200	.19146257
		Rest Østland	1.0733953	99	.22396415
		Sør og Vestlandet	1.0633211	162	.22161981
		Trøndelag og Nord-Norge	.9469644	108	.19788864
		Total	.9933760	569	.21795036
	45-59 år	Oslo og omegn	.7717681	157	.14847073
		Rest Østland	.8913411	156	.15116328
		Sør og Vestlandet	.8953911	261	.14395723
		Trøndelag og Nord-Norge	.8184456	113	.14095181
		Total	.8535637	687	.15491434
	60+ år	Oslo og omegn	.8805977	173	.16564178
		Rest Østland	1.0282843	221	.15866214
		Sør og Vestlandet	1.0113861	252	.16288398
		Trøndelag og Nord-Norge	.9632361	132	.13501139
		Total	.9789341	778	.16755368
	Total		Oslo og omegn	.9551150	599
		Rest Østland	1.0573536	512	.31432545
		Sør og Vestlandet	1.0425010	726	.31032694
		Trøndelag og Nord-Norge	.9924650	389	.32112642
		Total	1.0136584	2226	.31982360
Kvinne	18-29 år	Oslo og omegn	1.5898566	95	.32723279
		Rest Østland	1.8415907	68	.38758997
		Sør og Vestlandet	1.8285160	75	.38453215
		Trøndelag og Nord-Norge	1.5633654	62	.30370857
		Total	1.7011063	300	.37305106
	30-44 år	Oslo og omegn	.8354193	205	.16021864
		Rest Østland	1.0480322	149	.21420363
		Sør og Vestlandet	.9518708	172	.19517725
		Trøndelag og Nord-Norge	.8921495	124	.18474242
		Total	.9257939	650	.20357937
	45-59 år	Oslo og omegn	.7172325	169	.14445811
		Rest Østland	.8364465	190	.15021345
		Sør og Vestlandet	.8161713	192	.15345705
		Trøndelag og Nord-Norge	.7615391	134	.14173762
		Total	.7866982	685	.15520964
	60+ år	Oslo og omegn	.8470453	166	.15612066
		Rest Østland	.9753045	173	.15525562
		Sør og Vestlandet	.9543209	182	.16133800
		Trøndelag og Nord-Norge	.9183174	103	.12970295
		Total	.9256575	624	.16126656
	Total		Oslo og omegn	.9198726	635
		Rest Østland	1.0500646	580	.36587382
		Sør og Vestlandet	1.0165085	621	.37080016
		Trøndelag og Nord-Norge	.9555275	423	.31847769
		Total	.9865412	2259	.35616677
Total	18-29 år	Oslo og omegn	1.6171011	164	.33254188
		Rest Østland	1.8656444	104	.39314566
		Sør og Vestlandet	1.8505558	126	.38893033
		Trøndelag og Nord-Norge	1.6438148	98	.34740366
		Total	1.7347470	492	.38056787
	30-44 år	Oslo og omegn	.8782608	405	.18139671
		Rest Østland	1.0581569	248	.21805776
		Sør og Vestlandet	1.0059275	334	.21545336
		Trøndelag og Nord-Norge	.9176667	232	.19251709
		Total	.9573396	1219	.21300996
	45-59 år	Oslo og omegn	.7434966	326	.14870421
		Rest Østland	.8611967	346	.15289058
		Sør og Vestlandet	.8618145	453	.15299569
		Trøndelag og Nord-Norge	.7875733	247	.14392273
		Total	.8201797	1372	.15857238
	60+ år	Oslo og omegn	.8641679	339	.16168693
		Rest Østland	1.0050216	394	.15916865
		Sør og Vestlandet	.9874556	434	.16448451
		Trøndelag og Nord-Norge	.9435484	235	.13430007
		Total	.9552218	1402	.16684252
	Total		Oslo og omegn	.9369797	1234
		Rest Østland	1.0534821	1092	.34253671
		Sør og Vestlandet	1.0305178	1347	.33966505
		Trøndelag og Nord-Norge	.9732229	812	.32008499
		Total	1.0000000	4485	.33885051

Forbruksforskningsinstituttet SIFO har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge. Instituttet utvikler ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder:

- Bærekraftig forbruksutvikling
- Klær
- Markedsbasert velferd
- Mat, matkultur og ernæring
- Teknologi og digitalisering

Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet
ISBN 978-82-7063-578-8
www.oslomet.no/om/sifo